

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีในมุมมองของผู้ขายรายย่อย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ไม่สังกัดภาควิชา/เทียบเท่า
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FACTOR AFFECTING ANXIETY OF TAX AUDIT : SMALL SELLERS' PERSPECTIVE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics in Economics

Common Course

FACULTY OF ECONOMICS

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีในมุมมอง
	ของผู้ขายรายย่อย
โดย	น.ส.ญานิตา เชื้อไทย
สาขาวิชา	เศรษฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพร มุฑิตาเจริญ

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิเดช พงศ์กิจวรสิน)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี ชัยวัฒน์)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพร มุฑิตาเจริญ)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร พิชัยสนธิ)	

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ญาณิศา เชื้อไทย : ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีในมุมมองของผู้ขายรายย่อย. (FACTOR AFFECTING ANXIETY OF TAX AUDIT : SMALL SELLERS' PERSPECTIVE) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.อธิภัทร มุทิตาเจริญ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ผู้ประกอบอาชีพค้าขายรายย่อยที่เป็นบุคคลธรรมดาจำนวน 385 คน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้วิธีการศึกษาด้วยแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี ได้แก่ รายรับเฉลี่ยจากการขาย ลักษณะช่องทางการขาย และทัศนคติเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบภาษี โดยรายรับเฉลี่ยจากการขายส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีเนื่องจากประเทศไทยจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแบบอัตราก้าวหน้า รายรับเพิ่มขึ้นจะต้องจ่ายภาษีมากขึ้น และการเป็นผู้ขายที่มีช่องทางการขายเป็นออนไลน์อย่างเดียวส่งผลให้มีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าผู้ขายที่มีช่องทางการขายทั้งออนไลน์และออฟไลน์เพราะมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์ นอกจากนี้ยังพบอีกว่าความกังวลใจเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบภาษีของภาครัฐเป็นสาเหตุหลักที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ขายรายย่อย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6085155329 : MAJOR ECONOMICS

KEYWORD: Anxiety, Tax audit, E-payment

Yanisa Chuathai : FACTOR AFFECTING ANXIETY OF TAX AUDIT : SMALL SELLERS' PERSPECTIVE. Advisor: Assoc. Prof. Athiphat Muthitacharoen, Ph.D.

The purpose of this thesis is to investigate factors affecting the anxiety with respect to tax audit. The sample consists of 385 sellers who are owners of small businesses. I collect the data using online questionnaire. Methodologically, I use multiple regression model and Spearman correlation coefficient.

The finding illustrate that the key factors which affect anxiety of tax audit are average revenue, business type and attitude about tax audit system. Average revenue has a positive effect on anxiety of tax audit because personal income tax in Thailand are progressive rates, increasing average revenue would lead to pay more taxes. The sellers who have business type as only online have more anxiety of tax audit than the online and offline sellers, because of directly involved with the promulgation of e-payment tax audit regulation. Moreover, anxiety of tax audit system is main reason to increase small sellers' anxiety of tax audit.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Field of Study: Economics

Student's Signature

Academic Year: 2020

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความกรุณาของผู้เกี่ยวข้องหลายท่าน ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งรองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิภัทร มุกิตาเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้โอกาส มีความเมตตาและให้ข้อชี้แนะต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษา อีกทั้งยังสละเวลาในการตรวจสอบความถูกต้องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี ชัยวัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร พิชัยสนธิ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์จากภายนอกมหาวิทยาลัย เป็นอย่างสูงที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ประจำหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิตทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ใ้แนวทางการศึกษาที่ดีและมีประโยชน์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมถึงเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ทั้งคุณกษิรา วรวิฒนะปริญญา และคุณณฤมล เตียวไพบุลย์ ที่ให้การช่วยเหลือด้านการประสานงานต่าง ๆ อย่างรวดเร็วเสมอมา

ขอขอบคุณ ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ข้อมูลที่ต้องนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต โดยเฉพาะนางสาว ปุณศยา รอดเจริญ ที่คอยให้กำลังใจและให้คำปรึกษาเรื่องราวต่าง ๆ แก่ข้าพเจ้า รวมถึงนางสาวนภัสร แสนชัยที่ช่วยให้คำแนะนำและความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณครอบครัวของข้าพเจ้าที่ให้การสนับสนุนและให้โอกาสทางการศึกษา และเป็นกำลังใจที่ดีแก่ข้าพเจ้าเสมอมา หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องและผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ญาณิศา เชื้อไทย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	5
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	5
1.5 นิยามคำศัพท์.....	6
บทที่ 2 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง และวรรณกรรมปริทัศน์.....	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความกังวล (Anxiety).....	7
2.1.1 ความหมายของความกังวล.....	7
2.1.2 แนวคิดเรื่องความวิตกกังวลจากข้อมูลข่าวสาร (Information Anxiety).....	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร.....	8
2.2.1 หลักการจัดเก็บภาษีอากร.....	8
2.2.2 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	9
2.3 แนวคิดการสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินมูลค่า.....	11
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสด.....	12

2.5	แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี.....	13
2.6	แนวคิดและทฤษฎีที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	14
2.6.1	แนวคิดพฤติกรรมที่มีเหตุผล (Rational Behavior).....	14
2.6.2	ทฤษฎีต้นทุนธุรกรรม (Transaction cost Theory)	14
2.6.3	ทฤษฎีความคาดหวัง (Prospect Theory)	15
2.6.4	แนวคิดการกลัวความไม่แน่นอน (Ambiguity Aversion).....	16
2.7	วรรณกรรมปริทัศน์.....	16
2.7.1	การตรวจสอบภาษีและความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี.....	16
2.7.2	ความร่วมมือด้านภาษีอากร (Tax Compliance)	18
บทที่ 3	วิธีการศึกษา	20
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	20
3.2	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	21
3.3	การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	22
3.4	วิธีประเมินระดับความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีที่ใช้ในแบบสอบถาม	23
3.5	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	24
3.6	แบบจำลอง และรายละเอียดของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	25
3.7	สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา.....	27
3.8	กรอบแนวคิดการวิจัย	28
บทที่ 4	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	29
4.1	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
4.1.1	เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	29
4.1.2	วิธีการติดต่อกับกลุ่มตัวอย่าง.....	29
4.1.3	เกณฑ์การคัดกลุ่มตัวอย่างออกจากการศึกษา	29
4.1.4	การพิทักษ์สิทธิ ป้องกันความเสี่ยง และรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่าง.....	30

4.2 รายละเอียดข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	30
4.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	30
4.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี.....	33
4.2.3 ทศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐ	36
4.2.4 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อระดับการตัดสินใจยอมรับการชำระ เงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Payment).....	37
4.2.5 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี.....	38
บทที่ 5 ผลการศึกษา.....	41
5.1 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีด้วยแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ..	41
5.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนและประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินสด อิเล็กทรอนิกส์ในมุมมองของผู้ขายรายย่อย.....	54
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	56
6.1 สรุปผลการศึกษา	56
6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	59
6.3 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	60
6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป.....	61
บรรณานุกรม.....	63
ภาคผนวก.....	66
ก) แสดงการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	66
ข) แสดงสหสัมพันธ์ (Correlation) ของตัวแปรที่ใช้ศึกษาในแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ	66
ค) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman Correlation Coefficient)	68
แบบสอบถาม.....	69
ประวัติผู้เขียน	75

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 รายละเอียดของตัวแปรในแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	25
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างด้านลักษณะประชากรศาสตร์.....	31
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างด้านลักษณะของร้านค้า	32
ตารางที่ 4.3 การรับทราบเกี่ยวกับการประกาศใช้กฎหมายอีเพย์เมนต์ของกลุ่มตัวอย่าง	34
ตารางที่ 4.4 ความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษี	34
ตารางที่ 4.5 ความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษี จำแนกตามช่องทางการขาย.....	35
ตารางที่ 4.6 การทดสอบ t - test ของความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษี จำแนกตามช่องทางการขาย	35
ตารางที่ 4.7 ทศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐ	36
ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรการตัดสินใจยอมรับการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์	37
ตารางที่ 4.9 การทดสอบ t - test ของตัวแปรตาม จำแนกตามลักษณะช่องทางการขาย	37
ตารางที่ 4.10 จำนวนบัญชีธนาคารที่เปิดใช้บริการเพื่อรองรับการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์.....	38
ตารางที่ 4.11 ข้อมูลสรุประดับความคิดเห็นในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่าง	39
ตารางที่ 5.1 ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองถดถอยเชิงพหุของกลุ่มผู้ขายทั้งหมด	44
ตารางที่ 5.2 ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ จำแนกตามช่องทางการขาย.....	47
ตารางที่ 5.3 ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ จำแนกตามทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	52
ตารางที่ 5.4 ค่าเฉลี่ยต้นทุนและผลประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์	54
ตารางที่ 5.5 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมนระหว่างตัวแปรต้นทุนและผลประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์.....	55

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 ปริมาณการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านบริการโมบายแบงก์กิ้ง พ.ศ. 2553 – 2562	2
ภาพที่ 2.1 ปริมาณการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านช่องทางต่าง ๆ พ.ศ. 2559-2562.....	13
ภาพที่ 2.2 แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (TAM)	14
ภาพที่ 3.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework).....	28

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ปัญหาการจัดเก็บภาษีอากรเป็นปัญหาที่ทำนายสำหรับรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย เนื่องจากแหล่งรายได้หลักของรัฐบาลมาจากภาษีอากร หากประชาชนมีพฤติกรรมการหนีภาษีจำนวนมาก กล่าวคือ มีรายได้จากการทำงาน แต่ไม่ยินยอมจ่ายภาษี จะยิ่งทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้ที่จะนำมาใช้จ่ายเพื่อการบริหารและพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านการคลังตามที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การจัดสรรทรัพยากรของสังคมให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงการกระจายรายได้และทรัพย์สินที่เป็นธรรมเพื่อความเสมอภาคในสังคม

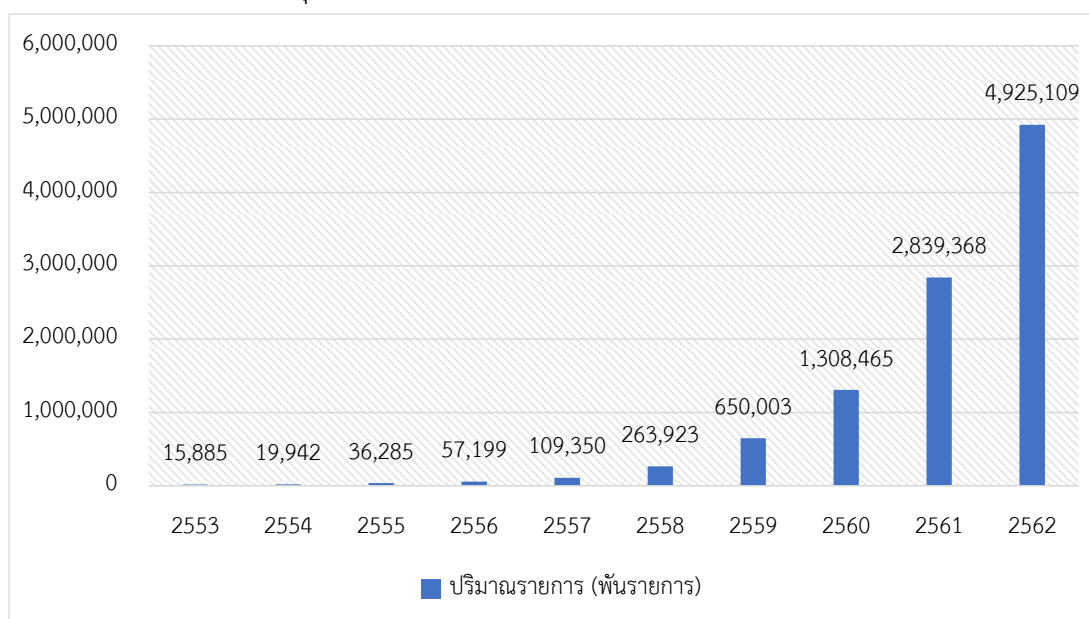
ประเทศไทยเคยได้รับการจัดอันดับว่าเป็นหนึ่งในสามอันดับแรกของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีจำนวนคนหนีภาษีมากที่สุด ซึ่งพิจารณาจาก Tax Evasion Score คิดเป็นร้อยละ 53.34 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) รองจากสาธารณรัฐปานามา และเปรู ซึ่งมี Tax Evasion Score อยู่ที่ร้อยละ 64.83 และ 60.37 ตามลำดับ ส่วนประเทศที่มี Tax Evasion Score น้อยที่สุดสามอันดับแรกล้วนเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สวิตเซอร์แลนด์ และออสเตรเลีย คิดเป็นร้อยละ 8.6, 9.13 และ 10.43 ตามลำดับ (Tsakumis et al., 2007)

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีอากรหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อรัฐบาลไทยรองลงมาจากภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลธรรมดาทุกคนที่มีเงินได้ โดยมีลักษณะการจัดเก็บเป็นแบบอัตราก้าวหน้า กล่าวคือ มีรายได้มาก เสียภาษีมาก มีรายได้น้อย เสียภาษีน้อย ซึ่งสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำของสังคมได้ แต่ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากลับไม่ใช่ภาษีที่ทำรายได้ให้ประเทศไทยมากนัก เนื่องจากโครงสร้างของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ยังมีปัญหาอยู่ ยังมีผู้มีงานทำและมีเงินได้อีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้อยู่ในระบบภาษี รวมถึงการให้สิทธิลดหย่อนภาษีต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยแก่คนที่มีรายได้สูง ส่งผลให้ฐานภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทยแคบกว่าที่ควรจะเป็น

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลมากขึ้น มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคม ทำให้สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) ยิ่งเข้ามามีบทบาทอย่างมากในประเทศไทย จากข้อมูลปริมาณการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านบริการโมบายแบงก์กิ้ง (Mobile Banking) ของธนาคารแห่งประเทศไทยปีพ.ศ. 2553 - 2562 แสดง

ให้เห็นได้ว่าประชาชนให้ความนิยมกับการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เนื่องจากการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านบริการโมบายแบงก์กิ้งมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างมากทุกปี โดยในปีพ.ศ. 2553 มีปริมาณการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านบริการโมบายแบงก์กิ้งเพียง 15.8 ล้านรายการ ระยะเวลาผ่านไป 9 ปี จนกระทั่งปีพ.ศ. 2562 ปริมาณการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านโมบายแบงก์กิ้งมีลักษณะสูงขึ้นมากอย่างก้าวกระโดดและมีจำนวนการทำรายการทั้งหมดมากถึง 4,925 ล้านรายการ ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 ปริมาณการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านบริการโมบายแบงก์กิ้ง พ.ศ. 2553 – 2562

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2563)

เมื่อระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นที่นิยมมากขึ้น รัฐบาลจึงพยายามผลักดันให้เกิดระบบ National e-Payment ซึ่งเป็นระบบรองรับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้มาตรฐาน และใช้ช่องทางนี้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ต่อมาได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 48) พ.ศ. 2562 หรือเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปว่า “กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์” โดยมีข้อความส่วนหนึ่งระบุไว้ดังนี้

“ มาตรา ๓ สัตตรส เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร ให้บุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้มีหน้าที่รายงานข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่มีธุรกรรมลักษณะเฉพาะในปีที่ล่วงมาเฉพาะที่อยู่ในความครอบครองต่อกรมสรรพากรภายในเดือนมีนาคมของทุกปี

- (๑) สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน
- (๒) สถาบันการเงินของรัฐที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น
- (๓) ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยระบบการชำระเงิน

ธุรกรรมลักษณะเฉพาะตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า ธุรกรรมที่มีลักษณะอย่างหนึ่ง
 อย่างไม่เคยมีมาก่อนมา ดังต่อไปนี้

(๑) ผากหรือรับโอนเงินทุกบัญชีรวมกันตั้งแต่สามพันครั้งขึ้นไป

(๒) ผากหรือรับโอนเงินทุกบัญชีรวมกันตั้งแต่สี่ร้อยครั้งและมียอดรวมของธุรกรรม
 ผากหรือรับโอนเงินรวมกันตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป ”

ข้อความดังกล่าวข้างต้น มีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมา โดยมี
 วัตถุประสงค์เพื่อขยายฐานภาษี ทำให้การทำธุรกรรมการเงินอิเล็กทรอนิกส์ได้รับการบันทึกข้อมูล
 อย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบรายได้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบภาษี โดยการประกาศใช้
 กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์นี้จะนำไปสู่การจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงสามารถลด
 การเกิดปัญหาคอร์รัปชันได้เนื่องจากการทำธุรกรรมการเงินใด ๆ จะมีการบันทึกหลักฐานไว้อย่าง
 ชัดเจน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

การประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์มีผลกระทบต่อบุคคล 2 กลุ่มหลัก กลุ่มแรก คือ
 สถาบันการเงินและผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ เพราะมีหน้าที่ส่งข้อมูลให้แก่กรมสรรพากร หากไม่
 ปฏิบัติตามจะต้องได้รับบทลงโทษตามที่กำหนด ส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง คือ ประชาชนทุกคนที่มีบัญชีธนาคาร
 ที่มีธุรกรรมเข้าเงื่อนไขดังกล่าว ดังนั้น ประชาชนจึงให้ความสนใจกับการประกาศใช้กฎหมายภาษี
 อีเพย์เมนต์นี้เป็นอย่างมาก เพราะส่งผลกระทบต่อผู้ที่มีการทำธุรกรรมการรับเงินผ่านระบบการ
 ชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นประจำ เช่น พ่อค้าแม่ค้า และร้านค้าต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในโลกออนไลน์และ
 ไม่ได้อยู่ในโลกออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อค้าแม่ค้าที่เป็นผู้ขายออนไลน์ที่ต้องรับเงินจากการขาย
 สินค้าด้วยการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางหลักจนเกิดความกังวลในการค้าขาย
 (รัชณี พันธุ์รุ่งจิตติ, 2562)

ขณะที่รัฐบาลพยายามผลักดันให้ใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ และมีการประกาศใช้
 กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์ดังที่กล่าวไปข้างต้น ธนาคารกลางเองก็พยายามสนับสนุนการไม่ใช้เงินสด
 โดยให้มีการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ แทน ซึ่งจะทำให้ต้นทุนทางการเงินต่ำลง ไม่มีต้นทุนในการ
 พิมพ์ธนบัตรหรือผลิตเหรียญ แต่ในขณะเดียวกันก็มีเรื่องของภาษีเข้ามาเกี่ยวข้อง นั่นคือ
 หน่วยงานของรัฐบาลอย่างกรมสรรพากรพยายามเชื่อมต่อข้อมูลกับธนาคารกลางเพื่อประโยชน์ที่
 เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษี ทำให้นโยบายไร้เงินสดทั้งทางฝั่งด้านรัฐบาลและฝั่งด้านธนาคารกลาง
 เป็นนโยบายที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันจนกลายเป็นความขัดแย้งกันเองระหว่างนโยบายทางการคลัง
 และทางด้านการเงินของประเทศไทย ส่งผลให้การใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ยังไม่
 สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์เป็นสิ่งที่จะช่วยขยายฐานภาษีให้รัฐบาลรวมถึงพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของประเทศได้ จากเดิมที่หน่วยงานจัดเก็บภาษีอย่างกรมสรรพากรใช้วิธีการประเมินจากยอดขาย และเรียกผู้ประกอบการอาชีพค้าขายมาสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาจัดเก็บภาษี ซึ่งประเทศไทยมีความน่าจะเป็นที่ยังมีผู้ประกอบการขนาดกลาง ขนาดย่อม และผู้ประกอบการรายย่อยอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้เข้าสู่ระบบภาษี เนื่องจากปัจจุบันมีจำนวนผู้ยื่นแบบแสดงรายได้เสียภาษีจำนวนน้อยราย (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2559) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการรายย่อยที่ปกติแล้วจะมักจะไม่ยื่นแบบแสดงรายได้ภาษี เนื่องจากมองว่าหากถูกเรียกเก็บภาษีจะเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่าย ทำให้พวกเขาไม่มีความเต็มใจในการเสียภาษี และมีความต้องการเสียภาษีให้น้อยที่สุดหรือไม่เสียภาษีเลย เกิดเป็นพฤติกรรมการหนีภาษี (เบญจมาภรณ์ ณรงค์แสง, 2555)

ทั้งนี้ การที่รัฐบาลพยายามหาช่องทางที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีโดยการประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์จะส่งผลให้พ่อค้าแม่ค้าที่ยังเสียภาษีไม่ถูกต้อง ยังไม่ได้เข้าสู่ระบบภาษี หรือยังเข้าข่ายเลี่ยงและหนีภาษีเกิดความกังวลจากการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ และอาจมีผลกระทบต่อการตัดสินใจใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ที่หน้าร้านของผู้ประกอบการร้านค้าต่าง ๆ (ณภัทร จาตุศรีพิทักษ์, 2561) เนื่องจากปกติแล้วการรับรายได้จากการขายสินค้าเป็นเงินสดสามารถเป็นช่องทางสำหรับพ่อค้าแม่ค้าเพื่อที่จะไม่ต้องรายงานรายได้และสามารถหนีภาษีได้ รวมถึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการใช้นโยบายรั้งเงินสดในเชิงนโยบายการเงินของธนาคารกลางอีกด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมด แสดงให้เห็นได้ว่าปัญหาการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาลไทยยังมีอยู่อีกมากมาย ทั้งปัญหาเรื่องฐานภาษีแคบ ความไม่เป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี การที่ประชาชนมีเงินได้จากการทำงานแต่ไม่อยู่ในระบบภาษีอย่างถูกต้อง การมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการจัดเก็บภาษีของภาครัฐ จนเกิดเป็นความกังวลที่จะถูกจัดเก็บภาษี ซึ่งการที่คนมีความรู้สึกกังวลดังกล่าวจะทำให้ภาครัฐไม่สามารถขยายฐานภาษีโดยการนำคนที่ยังอยู่นอกระบบภาษีให้เข้ามาอยู่ในระบบภาษีได้ เนื่องจากประชาชนขาดแรงจูงใจและยังไม่เห็นความสำคัญในการเข้าร่วมระบบภาษี รวมถึงไม่เห็นความชัดเจนและความยุติธรรมของกระบวนการจัดเก็บภาษี ส่งผลให้รัฐบาลขาดรายได้ภาษีที่ควรจัดเก็บได้ ซึ่งการจะลดความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของประชาชนได้ ควรทราบถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดความกังวล การถูกตรวจสอบภาษีของคนกลุ่มนั้น เช่น รู้ว่าผู้ประกอบการอาชีพค้าขายกังวลการถูกตรวจสอบภาษีเพราะความไม่ยุติธรรมของระบบภาษี ภาครัฐก็ต้องทำให้ระบบการจัดเก็บภาษีมีความชัดเจนและเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีทุกคน รวมถึงการทำให้ระบบภาษีเป็นเรื่องที่เข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย และสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการเข้ามาอยู่ในระบบภาษีว่าจะประโยชน์อย่างไรต่อประชาชน เช่น การได้ความสะดวกด้านสวัสดิการรักษายาบาลที่มากขึ้นจากการมีข้อมูลอยู่ในระบบ

ฐานข้อมูลของรัฐ จะช่วยลดความกังวลเรื่องภาษีของประชาชนลงได้ และการพิจารณาแก้ไขปัญหาการจัดเก็บภาษีก็จะสามารถกระทำได้อย่างตรงเป้าหมาย ทำให้ประชาชนเข้าสู่ระบบภาษีมากขึ้นและฐานภาษีจะกว้างขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีได้ครอบคลุมคนที่เข้าเกณฑ์การเสียภาษีซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลทำให้รัฐบาลมีรายได้จากการเก็บภาษีเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และนำไปใช้ขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงเป็นที่มาของคำถามวิจัยที่ว่าปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ประกอบอาชีพค้าขายรายย่อย

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ขายรายย่อย
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนและประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาครั้งนี้จะทำให้เข้าใจถึงพฤติกรรมและมุมมองเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบอาชีพค้าขายรายย่อย ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ขายที่มีช่องทางการขายและทัศนคติหรือลักษณะของผู้ขายต่อการตรวจสอบภาษีของภาครัฐที่แตกต่างกัน ผลของการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางให้กับหน่วยงานภาครัฐในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษี และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายทางด้านภาษีให้ครอบคลุมกับบุคคลที่เข้าเกณฑ์การเสียภาษีให้สามารถเสียภาษีได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งจะทำให้ภาครัฐสามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้จะมุ่งประเด็นศึกษาไปที่บุคคลธรรมดาที่ประกอบอาชีพค้าขายและมีลักษณะเป็นผู้ขายรายย่อย (Small Seller) ซึ่งได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่มทางเศรษฐกิจประเภทการค้าและบริการ และมีแนวโน้มสูงว่ายังไม่ได้อยู่ในระบบภาษีอย่างถูกต้อง โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิด้วยการเก็บแบบสอบถามออนไลน์จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบอาชีพค้าขายที่อยู่ในโลกออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก และแอปพลิเคชันค้าขายออนไลน์ ซึ่งสามารถแบ่งความแตกต่างของกลุ่มผู้ประกอบอาชีพค้าขายตามลักษณะช่องทางการขายที่แตกต่างกัน ได้แก่ การเป็นผู้ที่ขายออนไลน์อย่างเดียว และผู้ที่ขายออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้านด้วย) เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่รับชำระค่าสินค้าผ่านระบบการ

ชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์ นอกจากนี้ จะศึกษาโดยการจำแนกตามทัศนคติหรือลักษณะของผู้ขายที่แตกต่างกันอีกด้วย ได้แก่ ผู้ขายที่มีพฤติกรรมกลัวการสูญเสีย ผู้ขายที่ให้ความสำคัญกับต้นทุนของการทำธุรกรรม ผู้ขายที่ให้ความสำคัญกับต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงจากการถูกตรวจสอบภาษี และผู้ขายที่มีพฤติกรรมกลัวความไม่แน่นอน หรือไม่ชอบความคลุมเครือ

1.5 นิยามคำศัพท์

1) ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ (E-Payment) หมายถึง ระบบที่ใช้ชำระสินค้าและบริการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสมาร์ตโฟนแทนการใช้เงินสด ได้แก่ พร้อมเพย์, คิวอาร์โค้ด และการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารโดยตรง

2) โมบายแบงก์กิ้ง (Mobile Banking) คือ การให้บริการธุรกรรมทางการเงินของธนาคาร ผ่านการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ต ผู้ใช้สามารถรับ-โอนเงิน สอบถามยอดเงินในบัญชี ชื้อสินค้าและบริการ จ่ายบิล รวมถึงธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ ผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือได้

3) รูปแบบธุรกิจแบบบุคคลธรรมดา คือ ลักษณะของธุรกิจเป็นกิจการขนาดเล็กที่มีเจ้าของลงทุนคนเดียว หรือมีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมทำธุรกิจและได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน และการเสียภาษีจะเกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

4) ผู้ค้ารายย่อย หรือธุรกิจรายย่อย (Small Seller) คือ ผู้ค้าที่มีธุรกิจการค้าที่มีรายได้ไม่เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี

บทที่ 2

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง และวรรณกรรมปริทัศน์

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความกังวล (Anxiety)

2.1.1 ความหมายของความกังวล

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2552) ได้ให้ความหมายของคำว่า “กังวล” ไว้ว่า เป็นความไม่สบายใจที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการเกรงไปล่วงหน้าว่าจะเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งขึ้น

ความกังวล (Anxiety) มีความแตกต่างจากความกลัว (Fear) กล่าวคือ ความกังวลเป็นความรู้สึกที่มนุษย์คิดประเมินว่าอาจจะมีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นในอนาคต และจะก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายขึ้น ทำให้บุคคลรู้สึกไม่สบายใจ เนื่องจากคาดการณ์ว่าจะมีสิ่งที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของบุคคลทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เป็นเพียงการคิดกังวลไปก่อนล่วงหน้าในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ในขณะที่ความกลัวเป็นความรู้สึกของมนุษย์ที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์ใด ๆ ที่จะเกิดขึ้นทันที โดยที่เหตุการณ์นั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อตัวบุคคล เช่น กลัวว่าจะถูกรถชนแล้วจะได้รับความเสียหายทั้งร่างกายและทรัพย์สิน เป็นต้น

ดังนั้น ความกังวลเป็นภาวะทางด้านอารมณ์ของมนุษย์อย่างหนึ่งที่พบเมื่อมนุษย์ต้องประสบกับปัญหาหรือภาวะความเครียดต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อบุคคลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

2.1.2 แนวคิดเรื่องความวิตกกังวลจากข้อมูลข่าวสาร (Information Anxiety)

แนวคิดนี้เป็นของ Richard Saul Wurman (1989) กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนสามารถเข้าถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากปัจจุบันไม่มีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีในการเผยแพร่ข่าวสาร ทำให้คนติดตามข่าวสารมากขึ้น และการรับข้อมูลข่าวสารมากเกินไปจะก่อให้เกิดเป็นความกังวลจากข้อมูลข่าวสาร

ริชาร์ด โชล วอร์แมน กล่าวว่า เมื่อข่าวสารไม่ได้บอกทุกอย่างที่เราจำเป็นต้องรู้ ทำให้ความวิตกกังวลจากข้อมูลข่าวสารเกิดจากช่องว่างระหว่างสิ่งที่เราเข้าใจกับสิ่งที่เราควรจะเข้าใจ เป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างข้อมูล (Information) ที่ได้รับกับความรู้ (Knowledge) ที่มีอยู่

ดังนั้น เมื่อมนุษย์ได้รับข่าวสารจากแหล่งใดก็ตาม หากไม่พิจารณาให้ดีก่อนว่าข้อมูลนั้นมีรายละเอียดอย่างไร การได้รับข้อมูลเพียงผิวเผินเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ จากหลายแหล่งข้อมูล อาจเป็นการรับรู้ข้อมูลที่มากเกินไปจนเกิดเป็นความวิตกกังวลขึ้นมา

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร

การจัดเก็บภาษีอากรมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับหน้าที่ของภาครัฐด้วยกัน 4 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) เช่น กระตุ้นการเติบโตทางด้านการค้าระหว่างประเทศ โดยการลดหรือยกเลิกภาษีอากรขาเข้า 2) การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Stabilization of the Economy) กล่าวคือ การจัดเก็บภาษีเพื่อเป็นรายได้ของรัฐให้มีความสมดุลกับรายจ่ายเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะหากรายได้ที่รัฐบาลจัดเก็บได้น้อยกว่ารายจ่ายที่ใช้ไป จะส่งผลให้เกิดปัญหาหนี้สาธารณะและความไม่มีเสถียรภาพของเศรษฐกิจในระยะยาวตามมา 3) การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient Allocation of Resources) กล่าวคือ การจัดเก็บภาษีอากรที่ดีควรทำให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ (Deadweight Loss) น้อยที่สุด และสร้างความเป็นกลางทางเศรษฐกิจได้มากที่สุด เช่น การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 7 เท่ากัน และ 4) การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม (Fair Distribution of Income) การจัดเก็บภาษีที่ดีควรทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมมากที่สุด โดยการจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า (Progressive Tax) กล่าวคือ บุคคลที่มีรายได้จากการทำงานมากก็ควรเสียภาษีในอัตราที่สูงกว่าบุคคลที่มีรายได้จากการทำงานน้อยกว่า เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นต้น (ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์, 2558)

2.2.1 หลักการจัดเก็บภาษีอากร

ระบบภาษีที่ดี (Good tax system) จะต้องเป็นระบบภาษีที่สามารถจัดเก็บรายได้ภาษีได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยและไม่ส่งผลให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร โดย Adam Smith นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น “บิดาแห่งวิชาเศรษฐศาสตร์” ได้กล่าวถึงหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดีไว้ในหนังสือ The Wealth of Nation เมื่อปี ค.ศ. 1776 ว่า จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 4 ประการ เรียกว่า Adam Smith's Canons ดังนี้ (ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์, 2502)

(1) หลักความเป็นธรรม (Equity)

ระบบภาษีอากรที่ดีจะต้องก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีทุกคน พิจารณาจากความสามารถในการจ่ายภาษีของแต่ละคน (Ability to pay) กล่าวคือ ผู้มีรายได้มากกว่าควรเสียภาษีมากกว่าคนที่มีรายได้น้อยกว่า ซึ่งการเก็บภาษีโดยยึดตามหลักความสามารถในการเสียภาษีเพื่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 หลักใหญ่ คือ ความเสมอภาคในแนวนอน (Horizontal equity) ซึ่งกำหนดไว้ว่าบุคคลใด ๆ ที่มีลักษณะเหมือนกันทุกประการ ควรจะได้รับการปฏิบัติทางภาษีที่เหมือนกัน เช่น คนที่ทำงานและมีรายได้เท่ากัน ก็ควรเสียภาษีเท่ากัน และความ

เสมอภาคในแนวตั้ง (Vertical equity) ซึ่งกำหนดไว้ว่า บุคคลใด ๆ ที่มีลักษณะแตกต่างกัน ควรจะได้รับการปฏิบัติทางภาษีที่ต่างกัน

(2) หลักความแน่นอน (Certainly)

ระบบภาษีอากรที่ดีจะต้องก่อให้เกิดความชัดเจนและมีความแน่นอนต่อผู้เสียภาษีว่าจะต้องเสียภาษีในอัตราเท่าใด ระยะเวลาที่จะต้องเสียภาษี รวมถึงวิธีการชำระภาษีที่ชัดเจน

(3) หลักความสะดวกในการเสียภาษี (Convenience of payment)

ระบบภาษีอากรที่ดีจะต้องก่อให้เกิดความสะดวกต่อผู้เสียภาษี ไม่ว่าจะเป็ นวิธีการชำระภาษีที่ไม่ยุ่งยากและซับซ้อน การกำหนดระยะเวลาในการเสียภาษีที่เหมาะสมเพื่อความสะดวกของผู้เสียภาษี เป็นต้น

(4) หลักการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ (Economy in collection)

ระบบภาษีอากรที่ดีจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บต่ำที่สุด แต่จะต้องจัดเก็บภาษีให้ได้มากที่สุด โดยพิจารณาทั้งฝั่งด้านคนจัดเก็บภาษีและผู้เสียภาษี เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษีจะประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายของรัฐบาลในการจัดเก็บภาษี และค่าใช้จ่ายของผู้เสียภาษีในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี

2.2.2 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีทางตรง (Direct Tax) ที่จัดเก็บจากบุคคลธรรมดาที่มีลักษณะตามเกณฑ์ต้องเสียภาษีที่กำหนดไว้ในกฎหมาย สำหรับประเทศไทย การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีลักษณะการเก็บเป็นรายปี กล่าวคือ การเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาคงจะใช้รายได้หรือเงินได้ของบุคคลธรรมดาที่ได้จากการทำงานที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคมของทุกปีเป็นฐานในการจัดเก็บภาษี และเรียกรายได้หรือเงินได้ที่ใช้เป็นฐานภาษีนี้นว่า “เงินได้พึงประเมิน” โดยประมวลรัษฎากร มาตรา 40 ได้แบ่งเงินได้พึงประเมินออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1) มาตรา 40(1) เงินได้จากการจ้างแรงงาน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- (1) ค่าตอบแทนโดยตรง ได้แก่ เงินเดือนหรือค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด และบำเน็จหรือบำนาญ
- (2) ค่าตอบแทนในรูปแบบอื่น ได้แก่ เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่นายจ้างให้อยู่ โดยไม่เสียค่าเช่า

2) มาตรา 40(2) เงินได้จากการรับทำงานให้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- (1) ค่าตอบแทนโดยตรง ได้แก่ ค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า ค่าส่วนลด เงินอุดหนุนในงานที่ทำ เบี้ยประชุม บำเน็จ โบนัส
- (2) ค่าตอบแทนในรูปแบบอื่น ได้แก่ เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่ผู้จ่ายเงินได้ให้อยู่ โดยไม่เสียค่าเช่า เงินที่ผู้จ่ายเงินได้จ่ายชำระหนี้ใด ๆ ซึ่งผู้มี

เงินได้มีหน้าที่ต้องชำระ รวมถึงเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใด ๆ ที่ได้จากหน้าที่หรือตำแหน่งงาน หรือจากการรับทำงานนั้นให้

3) มาตรา 40(3) เงินที่ได้จากลิขสิทธิ์หรือสิทธิอื่น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) เงินได้จากทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ ค่าแห่งกวีตวิธลี ค่าแห่งลิขสิทธิ์ หรือสิทธิอื่น (2) เงินปี หรือเงินได้มีลักษณะเป็นรายปี เช่น เงินที่ได้มาจากพินัยกรรม เป็นต้น

4) มาตรา 40(4) เงินได้จากการลงทุน กล่าวคือ เงินได้ที่เป็นผลตอบแทนต่าง ๆ เช่น ดอกเบี้ย พันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝาก เงินปันผล เงินส่วนแบ่งของกำไร เงินโบนัสที่จ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนในบริษัท เป็นต้น

5) มาตรา 40(5) เงินได้จากทรัพย์สิน สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) เงินได้หรือผลประโยชน์อย่างอื่นที่ได้เนื่องจากการให้เช่าทรัพย์สิน เช่น เงินได้จากการให้เช่าบ้าน หรือ คอนโด เป็นต้น (2) เงินได้หรือผลประโยชน์อย่างอื่นที่ได้เนื่องจากการผิดสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน (3) เงินได้หรือผลประโยชน์อย่างอื่นที่ได้เนื่องจากการผิดสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้น โดยไม่ต้องคืนเงินหรือผลประโยชน์ที่รับไว้แล้ว

6) มาตรา 40(6) เงินได้จากวิชาชีพอิสระ สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 วิชาชีพ ได้แก่ (1) ด้านกฎหมาย เช่น ทนายความ เป็นต้น (2) ด้านการประกอบโรคศิลป์ เช่น แพทย์ เภสัชกร เป็นต้น (3) วิชาชีพด้านวิศวกรรม เช่น วิศวกร เป็นต้น (4) ด้านสถาปัตยกรรม เช่น สถาปนิก เป็นต้น (5) ด้านการบัญชี เช่น ผู้ตรวจสอบบัญชี เป็นต้น และ (6) ด้านประณีตศิลปกรรม เช่น จิตรกร ช่างศิลป์ ช่างแกะสลัก เป็นต้น

7) มาตรา 40(7) เงินได้จากการรับเหมา ได้แก่ เงินได้จากการรับเหมาก่อสร้างต่าง ๆ ที่ผู้รับเหมาเป็นผู้จัดหาเครื่องมือก่อสร้างเอง

8) มาตรา 40(8) เงินได้จากกิจการต่าง ๆ ได้แก่ เงินได้จากการทำธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง หรือการอื่นที่นอกเหนือไปจากที่ระบุไว้แล้วในมาตรา 40(1) - 40(7)

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่มีรายได้ถึงเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนด จะต้องเสียภาษีให้รัฐบาลเสมอ แต่อย่างไรก็ตาม รายได้บางประเภทจากผู้ประกอบอาชีพที่ยังอยู่นอกระบบภาษี เช่น ผู้ประกอบอาชีพค้าขายหาบเร่แผงลอย หรือผู้ขายของออนไลน์ จะถูกจัดว่าเป็นเงินได้บุคคลธรรมดาตามมาตรา 40(8) เป็นรายได้ที่ยากต่อการตรวจสอบ และมีแนวโน้มว่าจะเกิดปัญหาการหลบหนีภาษีและการหลีกเลี่ยงภาษีอากรสูง กลายเป็นปัญหาที่รัฐบาลประเทศไทยต้องเผชิญและหาแนวทางแก้ไขเสมอมา

2.3 แนวคิดการสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินมูลค่า

การศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องมีการประเมินระดับความกังวลของคนให้แสดงออกมาในรูปแบบของจำนวนเงิน โดยใช้แนวคิดการสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินมูลค่า ซึ่งเป็นแนวคิดที่นิยมใช้กับการประเมินมูลค่าของสินค้าและบริการที่ไม่มีตลาด (Non - market) ในทางเศรษฐศาสตร์

การสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินมูลค่า (Contingent Valuation Method : CVM) เป็นวิธีที่นิยมนำมาใช้สำหรับการประเมินมูลค่าทางสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์ ทำให้ทราบถึงทัศนคติของมนุษย์ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านการประเมินความรู้สึกนั้นออกมาเป็นจำนวนเงิน ด้วยการถามโดยตรงถึงความเต็มใจจ่าย (Willingness to pay : WTP) ซึ่งวิธีนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้หลากหลายเพื่อสำรวจทัศนคติของคน และต้องมีการออกแบบสอบถามที่จะถูกนำไปใช้สำรวจทัศนคติของมนุษย์ต่าง ๆ ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานศึกษา

การออกแบบของแบบสอบถามที่ใช้วิธีการสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินมูลค่า สามารถแบ่งลักษณะของแบบสอบถามที่เกิดขึ้นได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.) ลักษณะคำถามเปิด (Open-Ended) คือ การประเมินค่าความเต็มใจจ่ายด้วยการตั้งคำถามลักษณะปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุจำนวนเงินที่ตนมีความเต็มใจจ่ายได้อย่างอิสระ เพื่อวัดทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าใดสินค้าหนึ่ง เช่น ผู้บริโภคมีความยินดีจ่ายสำหรับสินค้า x เป็นจำนวนเงินเท่าใด เป็นต้น

จุดอ่อนของการตั้งคำถามแบบลักษณะคำถามปลายเปิด คือ ผู้ตอบจะต้องประเมินมูลค่าของสิ่งที่ผู้ถามต้องการทราบข้อมูลให้ออกมาเป็นจำนวนเงินให้ได้ โดยอาจจะอาศัยข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการนำมาอ้างอิง ซึ่งบางคำถามอาจจะตอบได้ยาก แต่ค่าที่ได้จากวิธีนี้จะทำให้ทราบถึงมูลค่าของสิ่งที่ต้องการทราบได้จากทัศนคติของผู้ตอบอย่างแท้จริง

2.) ลักษณะคำถามปิด (Close-Ended) คือ การประเมินค่าความเต็มใจจ่ายด้วยการตั้งคำถามลักษณะปลายปิด ผู้ถามจะระบุจำนวนเงินแล้วให้ผู้ถูกถามเป็นคนพิจารณาว่ายินดีจ่ายสำหรับเงินจำนวนนั้นหรือไม่ โดยคำถามลักษณะนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ แบบ Single Bounded และ แบบ Double Bounded ดังนี้

2.1) Single Bounded คือ การตั้งคำถามปลายปิดโดยการเสนอราคาเพียงครั้งเดียว ผู้ถูกถามจะสามารถตอบได้แค่ 2 คำตอบ ได้แก่ ยินดีจะจ่าย และไม่ยินดีจะจ่าย

2.2) Double Bounded การตั้งคำถามปลายปิดโดยการเสนอราคา 2 ครั้ง คือ ผู้ถามจะต้องเสนอราคาครั้งแรกเป็นเงินจำนวนหนึ่ง หากผู้ถูกถามตอบว่า “ยินดีจะจ่าย” ก็ให้เพิ่ม

ราคาเสนอขึ้นเป็นสองเท่าของราคาเสนอครั้งแรก แล้วให้ผู้ถูกถามเลือกตอบอีกครั้งว่า “ยินดีจะจ่าย” หรือ “ไม่ยินดีจะจ่าย” ในทางกลับกัน หากผู้ถูกถามเลือกว่า “ไม่ยินดีจะจ่าย” ในการเสนอราคาครั้งแรก ก็ให้ลดราคาเสนอลงเป็นสองเท่าของราคาเสนอครั้งแรก แล้วให้ผู้ถูกถามเลือกตอบอีกครั้งว่า “ยินดีจะจ่าย” หรือ “ไม่ยินดีจะจ่าย”

การประเมินระดับความกังวลของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาครั้งนี้จะใช้วิธีการสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินมูลค่าด้วยการถามถึงความเต็มใจจ่ายโดยใช้ลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อประเมินความรู้สึกกังวลของคนออกมาอยู่ในรูปของจำนวนเงินและทราบถึงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความชัดเจนในการพิจารณาระดับความกังวลมากขึ้น

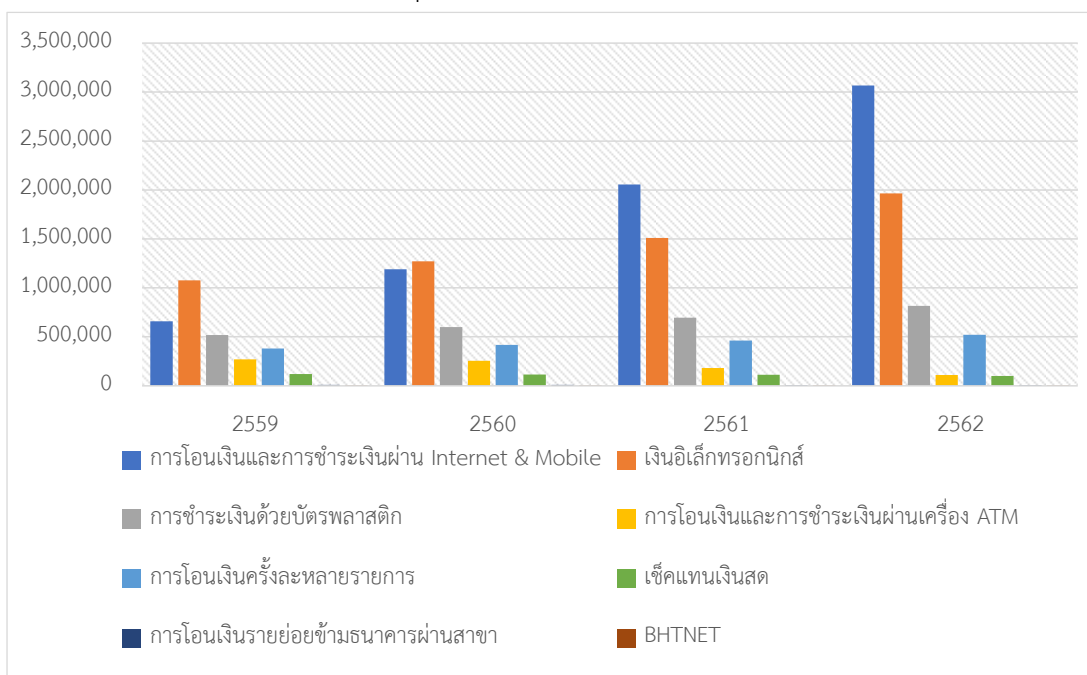
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสด

สังคมไร้เงินสด หรือ Cashless Society เป็นแนวคิดที่ใช้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยปราศจากเงินสด โดยมองว่าเงินสดจะมีความสำคัญน้อยลง นั่นคือ ธุรกิจทางการเงินใด ๆ จะกระทำผ่านระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Payment) หรือที่เรียกว่า ระบบ e-Payment แทนการใช้เงินสด เช่น อินเทอร์เน็ตแบงก์กิ้ง (Internet Banking), โมบายแบงก์กิ้ง (Mobile Banking) เป็นต้น โดยระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้ถูกพัฒนาไปพร้อมกับเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมากขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจร้านค้าต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการลดต้นทุนการถือเงินสด ลดต้นทุนการจัดเก็บเอกสาร ลดปัญหาเงินทอน ก่อให้เกิดความรวดเร็วในการซื้อขาย รวมถึงผู้ขายสามารถสรุปยอดขายได้สะดวกมากขึ้น ขณะเดียวกันระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ก็มีข้อเสีย คือ ผู้ใช้บริการจะเกิดการสูญเสียความเป็นส่วนตัวทางการเงิน เนื่องจากระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์จะทำให้ทั้งธนาคารและรัฐบาลสามารถเข้าถึงข้อมูลการทำธุรกรรมทางการเงินได้ง่ายขึ้น รวมถึงการถูกเข้าถึงข้อมูลส่วนตัว ส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจด้านความปลอดภัยของระบบการชำระเงินดังกล่าว (ศุภชัย กสิกรไทย, 2560)

สำหรับประเทศไทยเริ่มมีการปรับตัวเข้าสู่การเป็นสังคมไร้เงินสด โดยมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางการเงินอิเล็กทรอนิกส์และประกาศใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งได้มาจากการนำแม่บทกฎหมาย e-Commerce Law ของสหประชาชาติมาปรับใช้ เพื่อรองรับการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และมีแนวโน้มว่าการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางนี้จะได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ ในหมู่คนรุ่นใหม่ที่นิยมความสะดวกสบายและความรวดเร็วในการทำธุรกรรมการเงินแทนวิธีการพกเงินสดแบบเดิม จากรายงานธุรกรรมทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย (2563) พบว่า ปริมาณการทำธุรกรรมชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยการโอนเงินและการชำระเงินผ่านอินเทอร์เน็ตและโมบายการเติบโตอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี ในขณะที่การ

โอนเงินและชำระเงินผ่านเครื่องเอทีเอ็มค่อย ๆ ลดลง ส่วนการโอนเงินรายย่อยข้ามธนาคารผ่านสาขา มีปริมาณการทำธุรกรรมทางการเงินที่น้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณธุรกรรมทางการเงินด้วยวิธีอื่น ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ปริมาณการทำธุรกรรมชำระเงินผ่านช่องทางต่าง ๆ พ.ศ. 2559-2562

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2563)

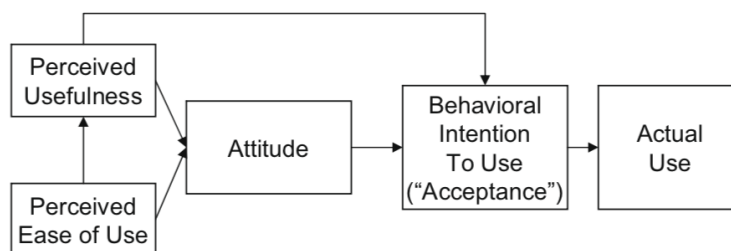
นอกจากการเข้ามามีบทบาทของระบบเศรษฐกิจดิจิทัลโดยการใช้ชำระค่าสินค้าและบริการต่าง ๆ ผ่านระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคและธุรกิจร้านค้าต่าง ๆ เช่น ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ทำให้ต้นทุนในการทำธุรกรรมทางการเงินลดลง เป็นต้น ยังสามารถช่วยลดปัญหาการหนีภาษีที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากการมีหลักฐานในการทำธุรกรรมทางการเงินที่ชัดเจน ทำให้เศรษฐกิจนอกระบบมีขนาดเล็กลง (Danchev et al., 2015) ซึ่งสามารถเพิ่มรายได้จากภาษีให้แก่รัฐบาล และทำให้สังคมมีสวัสดิการที่ดีขึ้นได้

2.5 แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี

แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี หรือ The Technology Acceptance Model (TAM) เป็นแบบจำลองที่ถูกพัฒนาโดย Davis (1989) ซึ่งพัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล (The Theory of Reasoned Action : TRA) และทฤษฎีพฤติกรรมที่ได้รับการวางแผน (The Theory of Planned Behavior : TPB) อ้างถึงในงานของ Holden and Karsh (2010) โดยแบบจำลองการ

ยอมรับเทคโนโลยีได้กล่าวถึง 2 ปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยีของแต่ละบุคคลที่ทำให้เกิดการตัดสินใจใช้งานจริง ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ (Perceived usefulness) และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (Perceived ease of use) ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (TAM)

ที่มา: Holden and Karsh (2010)

การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ (Perceived Usefulness: PU) หมายถึง ระดับความเชื่อมั่นของบุคคลว่าเทคโนโลยีนั้นจะส่งผลดีและสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้แก่ตนได้ ความมีประโยชน์ของเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นจะเป็นสิ่งที่กำหนดระดับการรับรู้ของบุคคลว่าเทคโนโลยีนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้งาน

การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use: PEOU) หมายถึง ระดับความเชื่อมั่นของบุคคลว่าระบบเทคโนโลยีนั้นสามารถเรียนรู้ได้ง่าย ไม่จำเป็นต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการเรียนรู้วิธีการใช้งานหรือการทำความเข้าใจกับระบบเทคโนโลยีนั้น

CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.6 แนวคิดและทฤษฎีที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 แนวคิดพฤติกรรมที่มีเหตุผล (Rational Behavior)

แนวคิดพฤติกรรมที่มีเหตุผล กล่าวถึง กระบวนการตัดสินใจใด ๆ ของแต่ละบุคคลจะมีเหตุผลเสมอ และอยู่บนพื้นฐานของการตัดสินใจที่ทำให้ได้รับอรรถประโยชน์สูงสุด (Max utility) ซึ่งการตัดสินใจของบุคคลสามารถเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ แต่ผลประโยชน์ (Benefit) หรือ ความพอใจ หรือ ความสุข (Happy) ที่ได้รับจากการกระทำสิ่งนั้นจะเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจ

2.6.2 ทฤษฎีต้นทุนธุรกรรม (Transaction cost Theory)

ต้นทุนของการทำธุรกรรม คือ ค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้เกิดจากกระบวนการผลิตสินค้าและบริการโดยตรง แต่เป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคสินค้าและบริการนั้น ๆ โดย Williamson (1985)

ได้นำมาพัฒนาเป็นทฤษฎี Transaction Cost Economics และได้ยกตัวอย่างต้นทุนที่มาจากการทำธุรกรรมที่ไม่ใช่ต้นทุนจากการผลิต เช่น ต้นทุนการค้นหาข้อมูล ไม่ว่าจะป็นทั้งติดต่อลูกค้าหรือตัวแทนขาย ต้นทุนการเจรจา ต้นทุนการทำสัญญา และต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้นโยบาย ดังนั้น การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนมีต้นทุนทางธุรกรรมเกิดขึ้นทั้งนั้น

2.6.3 ทฤษฎีความคาดหวัง (Prospect Theory)

ทฤษฎีความคาดหวัง (Prospect Theory) เป็นทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Economics) นำเสนอโดย Kahneman and Tversky (1979) และได้รับรางวัลโนเบลสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ในปี 2002 กล่าวถึง การตัดสินใจภายใต้เงื่อนไขของความเสี่ยงที่แตกต่างกัน โดยคนส่วนใหญ่จะเป็นพวกที่ไม่ชอบความเสี่ยง (Risk averse) แต่ก็มีคนบางกลุ่มที่เป็นพวกมองโลกในแง่บวก (Optimistic) ยากลองเสี่ยงเพื่อที่จะได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่า เนื่องจากความรู้สึกของคนเมื่อสูญเสีย (Loss) กับความรู้สึกเมื่อได้ (Gain) มีความแตกต่างกัน

หากคนเราต้องทำการตัดสินใจระหว่าง 2 เหตุการณ์ ระหว่างได้รับเงินจำนวน 1,000 บาทแน่นอน หรือ ลองเสี่ยงดวงโดยการโยนเหรียญ นั่นคือ มีโอกาสเท่า ๆ กันที่จะได้หรือเสีย ถ้าเหรียญที่โยนนั้นออกหัวจะได้รับเงินจำนวน 2,000 บาท แต่ถ้าเหรียญนั้นออกก้อยก็จะได้อะไรเลย คนส่วนใหญ่ก็จะเลือกทางเลือกแรก คือ ได้รับเงินจำนวน 1,000 บาทแน่นอน เนื่องจากคนส่วนใหญ่ไม่ชอบความเสี่ยง

จากเหตุการณ์ดังกล่าว หากเปลี่ยนคำว่า “ได้” เป็น “เสีย” กล่าวคือ ระหว่างเสียเงินจำนวน 1,000 บาทแน่นอน หรือ ลองเสี่ยงดวงโดยการโยนเหรียญเพื่อที่จะเสีย 2,000 บาท หรือไม่เสียอะไรเลย คนส่วนใหญ่จะเลือกทางเลือกที่ 2 คือ เสียที่จะโยนเหรียญ กล่าวคือ หากคนเราต้องตัดสินใจระหว่างการสูญเสียอะไรอย่างแน่นอนกับการเสี่ยงเพื่อที่จะเสียมากกว่าหรือไม่เสียเลย คนมักจะชอบการเสี่ยงมากกว่า (Risk seeking) ซึ่งคาห์นแมนและทเวอร์สกีได้อธิบายไว้ว่ามันเป็นเพราะว่าคนเราเกลียดการสูญเสียมากกว่าชอบการได้ หรือเรียกว่า Loss aversion นั่นคือ การสูญเสียเงินจำนวน 1,000 บาทแรก คนจะรู้สึกเจ็บปวดมากกว่าการเสียเงินเพิ่มขึ้นอีก 1,000 บาท และเรียกทฤษฎีนี้ว่า ทฤษฎีความคาดหวัง (Prospect Theory)

ดังนั้น การที่คนมีพฤติกรรมกลัวการสูญเสีย (Loss aversion) หากมีโอกาสเสี่ยงเพื่อที่จะลดความเจ็บปวดจากการสูญเสียนั้น คนมักจะกล้าเสี่ยงเพื่อได้สิ่งนั้นมา แม้ว่าในความเป็นจริงอาจจะเป็นการเสี่ยงที่ทำให้ร้ายยิ่งสูญเสียมากขึ้นไปอีก เช่น คนเราเมื่อมีรายได้จากการทำงานในจำนวนที่มาก และเข้าเกณฑ์เสียภาษี ภาษีที่ต้องจ่ายก็ต้องมากขึ้นตามไปด้วย แต่เราไม่ยอมเสียรายได้ของเราเพื่อจ่ายภาษี จึงเลือกเสี่ยงที่จะไม่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพื่อหลีกเลี่ยงการเสีย

ภาษี แต่สุดท้ายแล้วหากภาครัฐตรวจสอบความผิดนี้ได้อาจจะถูกเรียกปรับเงิน หรือทำให้เกิดการเรียกเก็บภาษีย้อนหลัง ซึ่งจะทำให้สูญเสียมากกว่าเดิมก็เป็นได้ เป็นต้น

2.6.4 แนวคิดการกลัวความไม่แน่นอน (Ambiguity Aversion)

แนวคิดนี้ถูกกล่าวถึงครั้งแรกโดย Daniel Ellsberg (1961) ซึ่งกล่าวถึง พฤติกรรมการตัดสินใจของคนเมื่อมีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้น โดยปกติแล้วคนเราจะตัดสินใจกระทำในสิ่งที่เราทราบถึงความน่าจะเป็นของผลลัพธ์ที่เกิดจากการกระทำสิ่งนั้นมากกว่าสิ่งที่เราไม่ทราบถึงความน่าจะเป็นดังกล่าว นั่นคือ มีแนวโน้มว่าจะสนับสนุนในสิ่งที่รู้มากกว่าสิ่งที่ไม่รู้ กล่าวได้ว่า เป็นพวกชอบความแน่นอน แต่ถ้าหากต้องเลือกกระทำบางอย่างที่มีความไม่ชัดเจนและไม่มีความแน่นอน คนกลุ่มนี้จะรู้สึกไม่ชอบสถานการณ์แบบนี้ และจะไม่เลือกทำในสิ่งที่ไม่มีความแน่นอนนั้น เช่น หากต้องเลือกระหว่างการเติมเงิน 2 ลักษณะ คนเรามักจะเลือกลักษณะการเติมเงินที่เราใช้อัตราต่อรอง แม้ว่าอัตราต่อรองจะต่ำมากกว่าที่เราไม่ทราบอัตราต่อรองก็ตาม หรือ การจ่ายเงินภาษี ถ้าเราทราบความชัดเจนและความเป็นธรรมของเงินภาษีที่เราต้องจ่าย คนทั่วไปก็จะยินยอมจ่ายภาษี แต่ถ้าไม่มีความชัดเจนและไม่มีความเป็นธรรมก็จะส่งผลให้คนมีความร่วมมือทางภาษียาลดลง

2.7 วรรณกรรมปริทัศน์

2.7.1 การตรวจสอบภาษีและความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี

การตรวจสอบภาษีก่อให้เกิดความกังวลใจของผู้ประกอบการ เนื่องจากผู้ประกอบการมีความกังวลว่าหากธุรกิจค้าขายของตนถูกเรียกตรวจสอบภาษีจะทำให้ผู้ประกอบการมีภาระเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดเอกสารทางการค้าเพื่อรองรับการเสียภาษีอากร รวมถึงความไม่รู้และไม่ชำนาญในข้อกฎหมายภาษีของผู้ประกอบการเมื่อถึงเวลาที่จะต้องจ่ายภาษี แม้ว่าปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดเก็บภาษีอากร ได้แก่ การยื่นแบบภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต การชำระภาษีผ่านระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งต้องอาศัยความรู้และความเข้าใจการใช้เทคโนโลยี แต่กลายเป็นภาระต้นทุนและเกิดความยุ่งยากในการประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการที่มีธุรกิจขนาดเล็ก และมีเงินทุนไม่มากนัก (วิริยา แซ่หลี่, 2561) สอดคล้องกับงานของ บงการ รัตโนดม (2549) ที่พบว่าความยุ่งยากในการเสียภาษีเป็นหนึ่งในเหตุผลสามอันดับแรกที่ทำให้ประชากรแฝงในกรุงเทพมหานครไม่ยอมจ่ายภาษี

ความกังวลใจเกี่ยวกับการดำเนินการของเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ประกอบการเกิดความกังวลในการตรวจสอบภาษี กล่าวคือ การมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการตรวจสอบภาษีของเจ้าหน้าที่สรรพากรทำให้ผู้ประกอบการเกิดความเครียดและวิตกกังวล (วิริยา แซ่หลี่, 2561) ซึ่งงานของ Tjondro et al. (2019) ได้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบภาษีของกลุ่มคนที่มีช่วง

วัยที่แตกต่างกัน ได้แก่ คนที่เกิดในช่วงปี พ.ศ.2489-2507 เรียกว่า คนกลุ่ม Baby Boomer, คนที่เกิดในช่วงพ.ศ. 2508-2522 เรียกว่า คนกลุ่ม Gen X และ คนที่เกิดในช่วงปีพ.ศ. 2523-2540 เรียกว่า คนกลุ่ม Millennials หรือ Gen Y พบว่า การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนทำให้คนมีทัศนคติที่ดีต่อการตรวจสอบภาษี หากเจ้าหน้าที่ที่มีความเป็นมืออาชีพ ไม่กดดัน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เสียภาษี จะทำให้ผู้เสียภาษีสู้สึกว่าการตรวจสอบภาษีไม่ใช่เรื่องน่ากลัว

งานวิจัยของ Tjondro et al. (2019) ยังพบอีกว่า คนกลุ่ม Baby Boomer, Gen X และคนกลุ่ม Millennials หรือ Gen Y มีการรับรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบภาษีที่ต่างกัน โดยคนกลุ่ม Gen X และ Gen Y ซึ่งเป็นช่วงอายุที่มีจำนวนคนจ่ายภาษีมากกว่ากลุ่ม Baby Boomer มีการรับรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบภาษี ได้แก่ ความน่าจะเป็นในการตรวจสอบ ขั้นตอนการตรวจสอบภาษี และพฤติกรรมของผู้ตรวจสอบภาษี มากกว่าเมื่อเทียบกับคนกลุ่ม Baby Boomer โดยคนกลุ่ม Baby Boomer จะรู้สึกว่าการตรวจสอบภาษีของรัฐมีความเข้มงวดอย่างมาก ในทางกลับกันคนกลุ่ม Gen X และ Gen Y จะรู้สึกว่ามีโอกาสเล็กน้อยที่พวกเขาจะโดนตรวจสอบภาษี กล่าวได้ว่า คนกลุ่ม Gen X และ Gen Y มีความกังวลเกี่ยวกับการตรวจสอบภาษีน้อยกว่าคนกลุ่ม Baby Boomer

การที่ผู้ประกอบการมีความกังวลในการตรวจสอบภาษี จะทำให้ประสิทธิภาพในการตรวจสอบภาษีลดลง มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีตามมา อาจกล่าวได้ว่าความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภาษีเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งเสริมให้การจัดเก็บภาษีประสบความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายของรัฐบาลได้ โดยการศึกษาของ Adane (2020) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดความมีประสิทธิภาพของการตรวจสอบภาษี กรณีศึกษาหน่วยงานจัดเก็บภาษีของเขตคอนดาร์ ประเทศเอธิโอเปีย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองโลจิสติกส์แบบเรียงลำดับ (Ordered logistic regression) พบว่า ทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีของผู้เสียภาษี ระดับความตระหนักของผู้เสียภาษี รวมถึงกฎหมายภาษีอากร เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของการตรวจสอบภาษี

นอกจากนี้งานของ Chang et al. (1987) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้เสียภาษีผ่านความเสี่ยงในการตรวจสอบภาษี โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 56 คน และใช้การทดลองเชิงเศรษฐศาสตร์ (Experimental Economics) เป็นเครื่องมือในการศึกษา พบว่า ผู้เสียภาษีส่วนใหญ่เป็นพวกไม่ชอบความเสี่ยง (Risk averse) และการรับรู้เกี่ยวกับการเสียภาษีต่างกัน ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มองการเสียภาษีในแง่ลบ กับกลุ่มตัวอย่างที่มองการเสียภาษีในแง่บวก รวมถึงการมีพฤติกรรมชอบความเสี่ยงหรือไม่ชอบความเสี่ยง ส่งผลให้พฤติกรรมการหนีภาษีมีความแตกต่างกัน โดยเพศหญิงเป็นเพศที่ชอบความเสี่ยงทำให้มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการหนีภาษีมากกว่าเพศชาย และคนที่ชอบความเสี่ยงจะเป็นคนที่มีอายุน้อยกว่าคนที่ไม่ชอบความเสี่ยง ทำให้คนที่อายุน้อยกว่ามีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการหนีภาษีมากกว่า

ยิ่งไปกว่านั้นหากรายได้ที่ไม่ได้มาจากการจ้างงาน (Non-wage) จะทำให้มีโอกาสมากขึ้นในการเลือกเสี่ยงว่าจะโดนตรวจสอบภาษีหรือไม่ กล่าวคือ คนที่มีรายได้จากช่องทางอื่นที่ไม่ได้มาจากการจ้างงาน มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการหนีภาษีมากกว่า นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ขนาดของภาษีที่ต้องจ่ายและบทลงโทษ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการหนีภาษี หากภาษีที่ต้องจ่ายมีมูลค่าที่เล็กน้อยก็จะเลือกหนีภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับภาษีที่ต้องจ่ายที่มีมูลค่ามาก เนื่องจากขนาดของภาษีที่เล็กกว่าจะมีบทลงโทษของการหนีภาษีที่รุนแรงน้อยกว่าขนาดภาษีที่ใหญ่กว่า ดังนั้น การกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงจะช่วยยับยั้งพฤติกรรมการหนีภาษีได้

2.7.2 ความร่วมมือด้านภาษีอากร (Tax Compliance)

ความร่วมมือด้านภาษีอากร หรือ Tax Compliance หมายถึง ความเต็มใจของแต่ละบุคคลในการจ่ายภาษีให้กับหน่วยงานภาครัฐ (Verboon and van Dijke, 2007) นอกจากนี้ Kirchler et al. (2008) ได้ให้คำนิยามของความร่วมมือด้านภาษีอากรว่าเป็นความสามารถของผู้เสียภาษีที่จะต้องจ่ายเงินภาษีอย่างถูกต้องและครบถ้วนเพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบและข้อกำหนดทางภาษีที่รัฐบาลกำหนด ซึ่งความร่วมมือด้านภาษีอากรดังกล่าวนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้รัฐบาลประเทศนั้น ๆ สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากภาษีเป็นรายได้สำคัญของรัฐบาลที่บังคับจัดเก็บจากประชาชนในประเทศ ดังนั้น หากประชาชนไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่มีความเต็มใจจ่ายภาษีก็จะทำให้เป็นอุปสรรคต่อภาครัฐในการจัดเก็บภาษีได้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมียุ่หลายปัจจัย โดยงานศึกษาของ Le et al. (2020) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือทางภาษีของผู้ประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMEs ในเวียดนามจำนวน 376 ธุรกิจ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม พบว่า การจัดทำบัญชีของธุรกิจ นโยบายทางภาษี ความน่าจะเป็นของการถูกตรวจตรวจสอบภาษี การตระหนักเกี่ยวกับกฎหมายภาษี เช่น การรับรู้ความยุติธรรมของระบบภาษี ความพึงพอใจต่อหน่วยงานจัดเก็บภาษี เป็นต้น ลักษณะของธุรกิจ เช่น ขนาดของธุรกิจ ประเภทของธุรกิจ ระยะเวลาที่ประกอบธุรกิจ เป็นต้น และองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น อัตราภาษี ชื่อเสียงของบริษัท เป็นต้น เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี สอดคล้องกับงานศึกษาของ Ademe and Simret (2020) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือทางภาษีของผู้เสียภาษีในเขตคอนดาร์ใต้ ประเทศเอธิโอเปีย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม โดยแบ่งผู้เสียภาษีออกเป็น 2 กลุ่มตามพื้นที่สนใจศึกษา คือ กลุ่ม A และกลุ่ม B รวมทั้งหมดจำนวน 295 คน พบว่าทัศนคติของผู้เสียภาษี การรับรู้ความเป็นธรรมของระบบภาษี ผลประโยชน์ที่ได้จากภาครัฐ รวมถึงการศึกษา เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความร่วมมือทางภาษี ในทางกลับกัน อัตราภาษี ความน่าจะเป็น

เป็นในการตรวจสอบภาษี บรรทัดฐานทางสังคม ต้นทุนของการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี และเพศ ส่งผลเชิงลบต่อความร่วมมือทางภาษี นอกจากนี้ บทลงโทษ การรับรู้รายจ่ายของรัฐบาล การฝึกอบรม เพื่อเพิ่มความรู้ทางภาษี และอายุของผู้เสียภาษี เป็นปัจจัยที่ส่งผลเพียงเล็กน้อยต่อความร่วมมือทางภาษีของผู้เสียภาษีในเขตคอนดาร์ใต้ ประเทศเอธิโอเปีย

นอกจากนี้งานศึกษาของ Brockmann et al. (2015) ได้ศึกษาว่ารัฐบาลสามารถเพิ่มความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีด้วยการให้รางวัลหรือการตอบแก่ผู้ที่มีการปฏิบัติทางภาษีอย่างถูกต้องได้หรือไม่ด้วยการใช้วิธีทดลองทางเศรษฐศาสตร์ และแบ่งผู้ทดลองออกเป็นคู่หญิงกับผู้ชาย พบว่า เพศหญิงมีความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมากขึ้น ในขณะที่เพศชายพยายามหลีกเลี่ยงภาษี ในขณะที่งานวิจัยของ Modugu and Anyaduba (2014) ที่ได้ศึกษาถึงผลกระทบของการตรวจสอบภาษีที่มีต่อความร่วมมือด้านภาษีอากรของพนักงานที่ทำงานอยู่ในบริษัทที่มีการตรวจสอบภาษีอย่างถูกต้องในไนจีเรีย พบว่า การลงโทษที่เกิดจากการตรวจสอบภาษีจะทำให้มีความร่วมมือทางภาษีอากรมากขึ้น

การตรวจสอบภาษีเป็นวิธีการที่ทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือด้านภาษีอากรมากขึ้น รวมถึงสามารถช่วยแก้ปัญหาการหนีภาษีได้ โดยงานวิจัยของ Mebratu (2016) ที่ศึกษาผลกระทบของการตรวจสอบภาษีต่อความร่วมมือด้านภาษีอากร (tax compliance) ของประชาชนในเอธิโอเปีย พบว่า ความน่าจะเป็นที่จะถูกตรวจสอบภาษีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความร่วมมือด้านภาษีอากร สอดคล้องกับงานของ Santoro (2016) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกฎหรือข้อบังคับของการตรวจสอบภาษีว่าส่งผลอย่างไรต่อธุรกิจขนาดเล็กในอิตาลี พบว่า การรับรู้ความน่าจะเป็นในการถูกตรวจสอบภาษีส่งผลเชิงบวกต่อการรายงานรายได้ของธุรกิจอย่างถูกต้องมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าการเพิ่มโอกาสในการถูกตรวจสอบภาษีเป็นกลยุทธ์ที่ทำให้ธุรกิจขนาดเล็กมีความร่วมมือทางภาษีที่มากขึ้น

ดังนั้น การตรวจสอบภาษีเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความร่วมมือด้านภาษีอากรของประชาชน หากประชาชนกังวลใจเกี่ยวกับการตรวจสอบภาษี อาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือในการจ่ายภาษี ซึ่งทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้ภาษีที่ควรจัดเก็บได้

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ยังไม่พบงานใดศึกษาว่าปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีในมุมมองของผู้ประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งประเด็นนี้กำลังเป็นกระแสอย่างมากของประเทศไทยในปัจจุบัน และจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายภาษีในสังคมไร้เงินสดต่อไปในอนาคต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าประเด็นดังกล่าวเป็นสิ่งที่น่าสนใจและควรมีการศึกษาเพิ่มเติม

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ขายรายย่อย โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Model) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ต้องการศึกษา รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนและประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินสตออิเล็กทรอนิกส์ในมุมมองของผู้ขายรายย่อย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรเป้าหมายของงานวิจัย คือ บุคคลธรรมดาสัญชาติไทยที่ประกอบอาชีพค้าขาย และมีลักษณะเป็นรายย่อย กล่าวคือ มีรายได้จากการค้าขายไม่เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี

การเลือกกลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีสุ่มเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ ผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายที่อยู่ในโลกออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊ก รวมถึงแอปพลิเคชันค้าขายออนไลน์ และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของคอคแรน (Cochran, 1977) ดังนี้

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

Z = ค่า Z ที่ระดับความเชื่อมั่น

ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่า Z มีค่าเท่ากับ 1.96 และ กำหนดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่เกิดขึ้นได้ 5% หรือ เท่ากับ 0.05 และเมื่อนำข้อมูลทั้งหมดแทนลงไปในสูตรของคอคแรน จะได้ว่า

$$n = \frac{1.96^2}{4(0.05)^2} = 384.16 \approx 385$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด คือ 385 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บแบบสอบถาม (Questionnaire) ในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งสร้างผ่าน Google Form โดยแบบสอบถามที่ใช้จะมีทั้งลักษณะที่เป็นปลายปิด (Close-ended) และปลายเปิด (Open-ended) สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับทางด้านประชากรศาสตร์และลักษณะที่เกี่ยวกับการค้าขายของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายรับเฉลี่ยจากการขาย (บาท/เดือน) ต้นทุนการขายสินค้า (บาท/เดือน) กำไรที่ได้จากการขาย (บาท/เดือน) ประเภทของสินค้าที่ขาย ช่องทางการขาย และจำนวนปีที่ประกอบอาชีพค้าขาย ลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านการตัดสินใจยอมรับการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ระดับการยอมรับการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ จำนวนบัญชีธนาคารที่เปิดใช้ รวมถึงปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ ด้านการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านต้นทุนของการนำระบบการชำระเงินแบบไร้เงินสดมาใช้ ด้านการรับรู้ความเสี่ยง และด้านการรับรู้ความน่าเชื่อถือ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยจะวัดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการแบ่งมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน 5 = เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนน 4 = เห็นด้วยมาก

คะแนน 3 = เห็นด้วยปานกลาง

คะแนน 2 = เห็นด้วยน้อย

คะแนน 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ผู้วิจัยแบ่งคำถามออกเป็น 2 ลักษณะ คือ คำถามที่ใช้ประเมินระดับความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี ซึ่งนำแนวคิดความเต็มใจจ่าย (Willingness to pay) มาประยุกต์ใช้ และคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยวัดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการแบ่งมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน 5 = กังวลมากที่สุด

คะแนน 4 = กังวลมาก

คะแนน 3 = กังวลปานกลาง

คะแนน 2 = กังวลน้อย

คะแนน 1 = กังวลน้อยที่สุด

สำหรับเกณฑ์การประเมินผลการตอบแบบสอบถามจากส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ในส่วนที่ตั้งคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษี จะใช้สูตรการหาความกว้างของอัตราภาคชั้นเป็นเกณฑ์การหาค่าเฉลี่ยเพื่อแปรผลข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม โดยมีสูตรที่ใช้คำนวณ ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = \frac{4}{5} = 0.8$$

จะได้ว่า คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วย/กังวล มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วย/กังวล มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วย/กังวล ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วย/กังวล น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วย/กังวล น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

3.3 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และวิธีการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) รายละเอียดดังนี้

1. วิธีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามในแบบสอบถามเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามต่าง ๆ ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

2. วิธีการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ผู้วิจัยได้ทดลองนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย (Try out) และนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ดังนี้

$$\alpha = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	คือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค
	k	คือ จำนวนข้อของคำถาม
	S_i^2	คือ ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนข้อที่ i
	S_t^2	คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยการนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่าข้อคำถามที่ใช้ในการศึกษามีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8918^1 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นระดับที่ดี (Good) ดังนั้น ข้อคำถามในแบบสอบถามชุดนี้อยู่ในเกณฑ์สามารถใช้ได้ (Nunnally, 1978)

3.4 วิธีประเมินระดับความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีที่ใช้ในแบบสอบถาม

ผู้วิจัยจะนำแนวคิดความเต็มใจจ่าย (Willingness to pay) มาประยุกต์ใช้ โดยใช้วิธี Contingent Valuation Method (CVM) แบบคำถามปลายเปิด (Open-Ended) เพื่อประเมินระดับความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบจำนวนเงินที่มีความเต็มใจจ่ายสูงสุดตามความคิดเห็นของตนเองโดยไม่มีการจำกัดตัวเลขของจำนวนเงินในการตอบจากผู้วิจัย ทำให้ทราบถึงทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามอย่างแท้จริง โดยแนวคิดนี้จะเป็นการแปลงค่าความรู้สึกของคนให้อยู่ในรูปตัวเงิน เนื่องจากเมื่อความกังวลของคนถูกแปลงให้อยู่ในรูปตัวเงินแล้ว จะทำให้เกิดความชัดเจนในการพิจารณาระดับความกังวลมากขึ้น โดยมีขั้นตอนรายละเอียด ดังนี้

เริ่มแรกจะทำการสอบถามจำนวนเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามยินดีจ่ายต่อปีเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษี และจะตรวจสอบว่าจำนวนเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบมานั้นเป็นมูลค่าสูงสุดแล้วจริงหรือไม่ โดยการเพิ่มจำนวนเงินที่ต้องจ่ายมากขึ้นจากจำนวนเงินเดิมที่ผู้ตอบแบบสอบถามยินดีจ่าย แล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าจะ “ยินดีจ่าย” หรือไม่ เพื่อแลกกับการไม่ต้องถูกตรวจสอบภาษี หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า “ยินดีจ่าย” ก็จะมีเพิ่มจำนวนเงินที่เสนอขึ้นอีกจำนวนหนึ่ง แล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบอีกครั้งว่าจะ “ยินดีจ่าย” หรือ “ไม่ยินดีจ่าย” ในทางกลับกัน หากการเพิ่มจำนวนเงินที่ต้องจ่ายมากขึ้น แล้วผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า “ไม่ยินดีจ่าย” ก็จะลดจำนวนเงินที่เสนอลงจำนวนหนึ่ง แล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบอีกครั้งว่าจะ “ยินดีจ่าย” หรือ “ไม่ยินดีจ่าย” เพื่อคำนวณและยืนยันมูลค่าสูงสุดที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบมา

¹ ผลการคำนวณสามารถดูได้จากภาคผนวก ก

ในการตอบคำถามเกี่ยวกับความเต็มใจจ่ายจะทำให้ผู้วิจัยสามารถพิจารณาเปรียบเทียบระดับความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้จากการคำนวณมูลค่าความเต็มใจจ่ายสุทธิที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบมา โดยผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าหากกลุ่มตัวอย่างมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมาก จะมีความยินดีจะจ่ายเงินเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษีในจำนวนที่มากขึ้น และมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ สามารถแบ่งตามลักษณะช่องทางการขายที่แตกต่างกัน ได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพค้าขายที่ขายออนไลน์อย่างเดียว และผู้ประกอบอาชีพค้าขายที่ขายออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้านด้วย) โดยจะเปรียบเทียบมูลค่าของจำนวนเงินที่เต็มใจจ่ายสุทธิเทียบกับรายรับรวมเฉลี่ย (ต่อปี) ของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกำหนดตัวเลขออกมาแล้ว หากกลุ่มตัวอย่างใดมีส่วนตัวเลขที่แสดงถึงความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษีสูงกว่า หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างนั้นรู้สึกกังวลกับการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าอีกกลุ่มหนึ่ง ในทางกลับกัน หากกลุ่มตัวอย่างมีส่วนตัวเลขที่น้อยกว่า หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกกังวลที่จะต้องเผชิญกับการถูกตรวจสอบภาษีน้อยกว่า และนำมูลค่าของจำนวนเงินที่เต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษีสุทธิเป็นค่าของตัวแปรความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีที่ใช้ในงานศึกษา

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลใน 2 รูปแบบ ดังนี้

1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ซึ่งจะกล่าวถึงลักษณะด้านประชากรศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะของร้านค้า ได้แก่ รายรับจากการขาย ประเภทของสินค้าที่ขาย ช่องทางการขายสินค้า จำนวนปีที่ประกอบอาชีพค้าขาย รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี ทศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ ระบบการตรวจสอบภาษี ความยุ่งยากและเสียเวลา การเพิ่มขึ้นของภาระภาษี ความไม่ยุติธรรม และการวิเคราะห์คะแนนของระดับความคิดเห็นด้านปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี โดยค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ขายรายย่อย ผู้วิจัยจะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีกับลักษณะด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะของร้านค้าด้านต่าง ๆ ได้แก่ รายรับจากการขาย ประเภทของสินค้าที่ขาย ลักษณะช่องทางการขาย และจำนวนปีที่ประกอบอาชีพค้าขาย รวมถึงทัศนคติต่อ

การตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ ระบบการตรวจสอบภาษี ความยุ่งยากและเสียเวลา การเพิ่มขึ้นของภาระภาษี ความไม่ยุติธรรม ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบจำลองถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Model) และแบ่งลักษณะกลุ่มผู้ขายเพื่อพิจารณาเป็นทั้งหมด 3 รูปแบบ ได้แก่ พิจารณากลุ่มผู้ขายทั้งหมด พิจารณาโดยจำแนกตามช่องทางการขาย ได้แก่ ผู้ขายออนไลน์อย่างเดียว และผู้ขายออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้านด้วย) และจำแนกตามทัศนคติหรือลักษณะของผู้ขาย ได้แก่ 1) ผู้ขายที่มีพฤติกรรมกลัวการสูญเสีย (Loss Aversion) 2) ผู้ขายที่ให้ความสำคัญกับต้นทุนของการทำธุรกรรม (Transaction Cost) 3) ผู้ขายที่ให้ความสำคัญกับต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงจากการถูกตรวจสอบภาษี (Rational Cost) และ 4) ผู้ขายที่มีพฤติกรรมกลัวความไม่แน่นอนหรือไม่ชอบความคลุมเครือ (Ambiguity Aversion)

3.6 แบบจำลอง และรายละเอียดของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

แบบจำลองหลักที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบจำลองถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Model) รายละเอียดดังนี้

$$\begin{aligned} \ln Tax_anxiety_i = & \beta_0 + \beta_1 Female_i + \beta_2 Age_i + \beta_3 Edu_i + \beta_4 Rev2_i + \beta_5 Rev3_i \\ & + \beta_6 Rev4_i + \beta_7 Rev5_i + \beta_8 Cat_1_i + \beta_9 Cat_2_i + \beta_{10} Cat_3_i + \\ & \beta_{11} Cat_4_i + \beta_{12} Cat_5_i + \beta_{13} Online_i + \beta_{14} Year_i + \beta_{15} Attitude_1_i \\ & + \beta_{16} Attitude_2_i + \beta_{17} Attitude_3_i + \beta_{18} Attitude_4_i + \varepsilon_i \end{aligned}$$

แสดงรายละเอียดของตัวแปรในแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 3.1 รายละเอียดของตัวแปรในแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	ลักษณะข้อมูล	คำอธิบาย
ความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี		
$\ln Tax_anxiety_i$	ตัวแปรต่อเนื่อง	มูลค่าของความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ขายที่ i (คำนวณจากความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษี)
ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์		
$Female_i$	1 = เพศหญิง 0 = เพศชาย	เพศของผู้ขายที่ i

ตัวแปร	ลักษณะข้อมูล	คำอธิบาย
Age _i	ตัวแปรต่อเนื่อง	อายุของผู้ชายที่ i
Edu _i	12 = ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น 15 = มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช 17 = อนุปริญญา/ปวส 19 = ปริญญาตรีขึ้นไป	ระดับการศึกษาของผู้ชายที่ i
ปัจจัยด้านลักษณะของร้านค้า		
Rev2 _i	1 = รายรับจากการขายเฉลี่ย ต่อเดือนน้อย(ควินไทล์ที่ 2) 0 = รายรับจากการขายเฉลี่ย ต่อเดือนน้อยที่สุด(ควินไทล์ที่ 1)	รายรับจากการขายเฉลี่ย ต่อเดือนในกลุ่มควินไทล์ที่ 2 ของผู้ชายที่ i มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38,291.14 บาทต่อเดือน
Rev3 _i	1 = รายรับจากการขายเฉลี่ย ต่อเดือนปานกลาง(ควินไทล์ที่ 3) 0 = รายรับจากการขายเฉลี่ย ต่อเดือนน้อยที่สุด(ควินไทล์ที่ 1)	รายรับจากการขายเฉลี่ย ต่อเดือนในกลุ่มควินไทล์ที่ 3 ของผู้ชายที่ i มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 47,886.36 บาทต่อเดือน
Rev4 _i	1 = รายรับจากการขายเฉลี่ย ต่อเดือนมาก(ควินไทล์ที่ 4) 0 = รายรับจากการขายเฉลี่ย ต่อเดือนน้อยที่สุด(ควินไทล์ที่ 1)	รายรับจากการขายเฉลี่ย ต่อเดือนในกลุ่มควินไทล์ที่ 4 ของผู้ชายที่ i มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 59,194.81 บาทต่อเดือน
Rev5 _i	1 = รายรับจากการขายเฉลี่ย ต่อเดือนมากที่สุด(ควินไทล์ที่ 5) 0 = รายรับจากการขายเฉลี่ย ต่อเดือนน้อยที่สุด(ควินไทล์ที่ 1)	รายรับจากการขายเฉลี่ย ต่อเดือนในกลุ่มควินไทล์ที่ 5 ของผู้ชายที่ i มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 96,357.14 บาทต่อเดือน
Cat_1 _i	1 = อาหารและเครื่องดื่ม 0 = อื่นๆ	ผู้ชายที่ i ขายอาหารและ เครื่องดื่ม
Cat_2 _i	1 = เสื้อผ้าและรองเท้า 0 = อื่นๆ	ผู้ชายที่ i ขายเสื้อผ้าและรองเท้า

ตัวแปร	ลักษณะข้อมูล	คำอธิบาย
Cat_3 _i	1 = เครื่องสำอางและอุปกรณ์เสริม ความงาม 0 = อื่นๆ	ผู้ชายที่ i ขายเครื่องสำอางและ อุปกรณ์เสริมความงาม
Cat_4 _i	1 = เครื่องประดับและกระเป๋า 0 = อื่นๆ	ผู้ชายที่ i ขายเครื่องประดับและ กระเป๋า
Cat_5 _i	1 = เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ 0 = อื่นๆ	ผู้ชายที่ i ขายเครื่องใช้ไฟฟ้าและ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์
Online _i	1 = ออนไลน์อย่างเดียว 0 = ออนไลน์และออฟไลน์	ช่องทางการขายสินค้า ของผู้ชายที่ i
Year _i	ตัวแปรต่อเนื่อง	จำนวนปีที่ประกอบอาชีพค้าขาย ของผู้ชายที่ i
ทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		
Attitude_1 _i	ตัวแปรต่อเนื่อง (มีค่าตั้งแต่ 1 – 5)	คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติด้าน ระบบการตรวจสอบภาษี
Attitude_2 _i	ตัวแปรต่อเนื่อง (มีค่าตั้งแต่ 1 – 5)	คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติด้าน ความยุ่งยากและเสียเวลา
Attitude_3 _i	ตัวแปรต่อเนื่อง (มีค่าตั้งแต่ 1 – 5)	คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติด้าน ภาระค่าใช้จ่าย
Attitude_4 _i	ตัวแปรต่อเนื่อง (มีค่าตั้งแต่ 1 – 5)	คะแนนเฉลี่ยของทัศนคติด้าน ความไม่ยุติธรรม

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

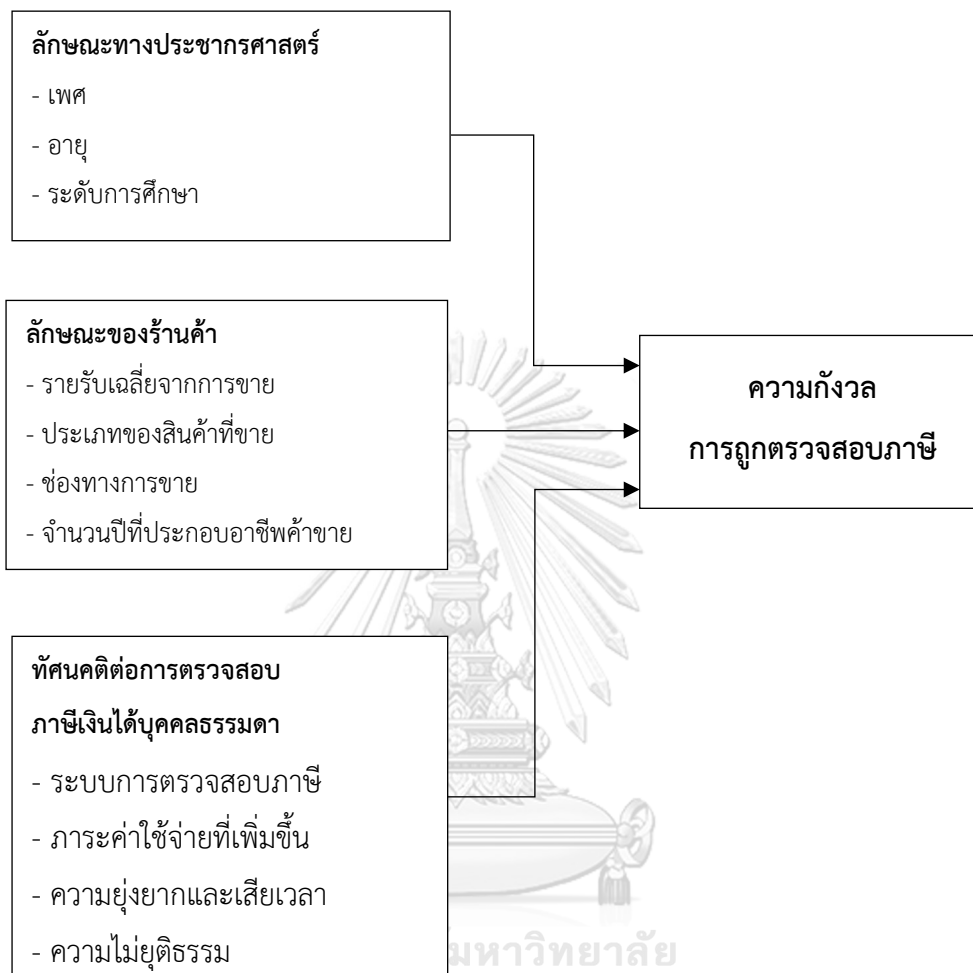
3.7 สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษา

1. รายรับเฉลี่ยจากการขาย ช่องทางการขายออนไลน์อย่างเดียว และทัศนคติที่ไม่ดีต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี

2. ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนและประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 3.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

บทที่ 4

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

4.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในรูปแบบออนไลน์ที่สร้างผ่าน Google Form เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้ว เลขที่โครงการวิจัย 060/63

4.1.1 เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่างจะต้องเป็นบุคคลธรรมดา สัญชาติไทยที่ประกอบอาชีพค้าขาย และมีธุรกิจการค้าที่มีรายได้ไม่เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี โดยกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้จะต้องตอบแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 4 ส่วน และใช้เวลาตอบแบบสอบถามประมาณ 5 นาที

4.1.2 วิธีการติดต่อกับกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เฟซบุ๊ก และแอปพลิเคชันชอปปี้ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันค้าขายออนไลน์ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ตรงเป้าหมายมากที่สุด

ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกลุ่มขายของออนไลน์ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในเฟซบุ๊ก ซึ่งมีทั้งลักษณะเป็นกลุ่มปิดและกลุ่มเปิด เริ่มแรกผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ดูแลกลุ่มนั้น (เฉพาะกลุ่มปิด) เพื่อโพสต์แบบสอบถามลงไป หลังจากได้รับการอนุญาตแล้วจึงโพสต์ลิงก์แบบสอบถามไปยังกลุ่มขายออนไลน์นั้น ๆ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีส่งลิงก์แบบสอบถามให้กับพ่อค้าแม่ค้าออนไลน์ผ่านช่องทางแชทของเฟซบุ๊ก และแอปพลิเคชันชอปปี้ที่ผู้วิจัยได้ประเมินแล้วว่าร้านค้านั้นมีอยู่จริง ขายของเป็นกิจลักษณะสามารถเชื่อถือได้ และมีแนวโน้มสูงที่จะอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

4.1.3 เกณฑ์การคัดกลุ่มตัวอย่างออกจากการศึกษา

หลังจากได้รับผลการตอบแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดกลุ่มตัวอย่างออกจากการวิจัย คือ ผลการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่พบว่าไม่เข้าเกณฑ์ลักษณะตามที่ผู้วิจัยต้องการ ได้แก่ ไม่ใช่ผู้ประกอบการอาชีพค้าขาย หรือเป็นผู้ขายที่มีธุรกิจการค้าเป็นนิติบุคคล มีรายได้เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ รวมถึงคำตอบที่ได้มีลักษณะผิดปกติ

เช่น กำหนดให้ตอบคำถามเป็นข้อมูลตัวเลข แต่ผู้วิจัยได้รับคำตอบในรูปแบบข้อความที่ไม่ชัดเจนจนไม่สามารถตีความหมายของคำตอบได้ เป็นต้น

4.1.4 การพิทักษ์สิทธิ ป้องกันความเสี่ยง และรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีวิธีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) หากกลุ่มตัวอย่างรู้สึกอึดอัด หรือรู้สึกไม่สบายใจกับบางคำถาม กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามเหล่านั้นได้ รวมถึงมีสิทธิ์ยุติการตอบแบบสอบถามนี้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการยุติการตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่างแต่อย่างใด

2) ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และจะรายงานผลการวิจัยเป็นภาพรวมเท่านั้น ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของท่านจะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนเท่านั้น

4.2 รายละเอียดข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถามช่วงเดือนเมษายน - มิถุนายน พ.ศ. 2563 ด้วยการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และได้คัดเลือกแบบสอบถามที่มีความไม่สมบูรณ์ออกจนได้แบบสอบถามครบจำนวน 385 ชุดตามที่คำนวณได้ในขั้นตอนการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง จากทั้งหมด 426 ชุด สามารถสรุปข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียดดังนี้

4.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากตารางที่ 4.1 ผลการพิจารณาข้อมูลด้านลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 64.68 เป็นเพศชายร้อยละ 35.32 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30 - 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.51 รองลงมา คือ อายุ 20 - 29 ปีร้อยละ 31.69 อายุ 40 - 49 ปีร้อยละ 14.55 และอายุ 50 ขึ้นไปร้อยละ 0.26 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ที่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปร้อยละ 54.81 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 24.94 ระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 16.10 และ ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 4.16 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามลำดับ

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างด้านลักษณะประชากรศาสตร์

ลักษณะประชากรศาสตร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. เพศ		
ชาย	136	35.32
หญิง	249	64.68
รวม	385	100.00
2. อายุ		
20 - 29 ปี	122	31.69
30 - 39 ปี	206	53.51
40 - 49 ปี	56	14.55
50 ปี ขึ้นไป	1	0.26
รวม	385	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	16	4.16
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	96	24.94
อนุปริญญา / ปวส.	62	16.10
ปริญญาตรีขึ้นไป	211	54.81
รวม	385	100.00

ที่มา: จากการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.2 ผลการพิจารณาข้อมูลด้านลักษณะของร้านค้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายรับจากการขายเฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ระดับน้อยที่สุด (ควินไทล์ 1) กล่าวคือ ช่วงรายรับเฉลี่ย 10,000 – 30,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23,301.08 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 24.16 รองลงมาคือ รายรับจากการขายเฉลี่ยต่อเดือนที่อยู่ในระดับน้อย (ควินไทล์ 2) กล่าวคือ ช่วงรายรับเฉลี่ย 32,000 – 40,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38,291.14 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 20.52 รายรับจากการขายเฉลี่ยต่อเดือนที่อยู่ในระดับมาก (ควินไทล์ 4) กล่าวคือ ช่วงรายรับเฉลี่ย 52,000 – 65,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 59,194.81 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 20 รายรับจากการขายเฉลี่ยต่อเดือน

ที่อยู่ในระดับมากที่สุด (ควินไทล์ 5) กล่าวคือ ช่วงรายรับเฉลี่ย 68,000 – 150,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 96,357.14 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 18.18 และรายรับจากการขายเฉลี่ยต่อเดือนที่อยู่ในระดับปานกลาง (ควินไทล์ 3) กล่าวคือ ช่วงรายรับเฉลี่ย 42,000 – 50,000 บาท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 47,886.36 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 17.14 ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 385 คน มีต้นทุนในการขายเฉลี่ย 28,645.45 บาทต่อเดือน และมีกำไรจากการขายต่อเดือนเฉลี่ย 22,407.79 บาทต่อเดือน

ประเภทของสินค้าที่ขาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างขายสินค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.81 รองลงมา คือ เสื้อผ้าและรองเท้าร้อยละ 25.71 เครื่องสำอางและอุปกรณ์เสริมความงามร้อยละ 16.10 เครื่องประดับและกระเป๋าร้อยละ 15.58 สินค้าอื่น ๆ ร้อยละ 6.23 และเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 1.56 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะช่องทางการขายแบบออนไลน์อย่างเดียว ร้อยละ 55.84 รองลงมา คือ ออนไลน์และออฟไลน์ (มีการขายหน้าร้านด้วย) ร้อยละ 44.16 และระยะเวลาที่ได้ประกอบอาชีพค้าขายส่วนใหญ่อยู่ที่ 4 - 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.86 รองลงมา คือ 0 - 3 ปี ร้อยละ 30.91 มากกว่า 10 ปี ร้อยละ 13.51 และ 7 - 9 ปี ร้อยละ 12.73 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างด้านลักษณะของร้านค้า

ลักษณะของร้านค้า	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. รายรับจากการขายเฉลี่ยต่อเดือน		
รายรับจากการขายเฉลี่ยต่อเดือนน้อยที่สุด (Q1)	93	24.16
รายรับจากการขายเฉลี่ยต่อเดือนน้อย (Q2)	79	20.52
รายรับจากการขายเฉลี่ยต่อเดือนปานกลาง (Q3)	66	17.14
รายรับจากการขายเฉลี่ยต่อเดือนมาก (Q4)	77	20.00
รายรับจากการขายเฉลี่ยต่อเดือนมากที่สุด (Q5)	70	18.18
รวม	385	100.00
2. ประเภทของสินค้าที่ขาย		
อาหาร และเครื่องดื่ม	134	34.81
เสื้อผ้า และรองเท้า	99	25.71
เครื่องสำอาง อุปกรณ์เสริมความงาม	62	16.10

ลักษณะของร้านค้า	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เครื่องประดับ และกระเป๋า	60	15.58
เครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	6	1.56
อื่น ๆ	24	6.23
รวม	385	100.00

3. ลักษณะช่องทางการขาย

ออนไลน์เพียงอย่างเดียว	215	55.84
ออนไลน์และออฟไลน์ (มีการขายหน้าร้านด้วย)	170	44.16
รวม	385	100.00

4. ระยะเวลาประกอบอาชีพค้าขาย

0 - 3 ปี	119	30.91
4 - 6 ปี	165	42.86
7 - 9 ปี	49	12.73
มากกว่า 10 ปี	52	13.51
รวม	385	100.00

ที่มา: จากการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัย

4.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี

1) การรับทราบเกี่ยวกับการประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์ของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางที่ 4.3 ผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง 385 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบเรื่องการประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์ มีจำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 59.22 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบ มีจำนวน 157 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40.78 ของกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด

ตารางที่ 4.3 การรับทราบเกี่ยวกับการประกาศใช้กฎหมายอีเพย์เมนต์ของกลุ่มตัวอย่าง

การรับทราบเกี่ยวกับการประกาศใช้กฎหมาย อีเพย์เมนต์ของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ทราบ	228	59.22
ไม่ทราบ	157	40.78
รวม	385	100.00

ที่มา: จากการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัย

2) การประเมินระดับความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีด้วยแนวคิดความเต็มใจที่จะจ่าย (Willingness to Pay)

จากตารางที่ 4.4 ผลการเก็บข้อมูลความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษีด้วยแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended) พบว่า ส่วนใหญ่มีความเต็มใจจ่ายอยู่ที่ 501–1,000 บาท ร้อยละ 35.58 รองลงมา คือ 1,001–1,500 บาท ร้อยละ 27.79, 0–500 บาท ร้อยละ 24.68 และมากกว่า 1,500 ร้อยละ 11.95 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยมูลค่าของจำนวนเงินสูงสุดที่กลุ่มตัวอย่างเต็มใจจ่าย 4 ลำดับแรก ได้แก่ จำนวน 1,000 บาท, 1,100 บาท, 1,500 บาท และ 2,000 บาท ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษี

จำนวนเงิน (บาท/ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
0 – 500	95	24.68
501 – 1,000	137	35.58
1,001 – 1,500	107	27.79
มากกว่า 1,500	46	11.95
รวม	385	100.00

ที่มา: จากการคำนวณโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.5 พิจารณาความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษีจำแนกตามลักษณะช่องทางการขาย พบว่า ผู้ชายที่มีช่องทางการขายแบบออนไลน์อย่างเดียว ส่วนใหญ่มีความเต็มใจจ่ายต่อปีอยู่ที่ 1,001-1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.81 รองลงมาคือ 501–1,000 บาท, 0–500 บาท และมากกว่า 1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.77, 19.07 และ 15.35 ตามลำดับ

สำหรับผู้ชายที่มีช่องทางการขายแบบออนไลน์และมีหน้าร้าน ส่วนใหญ่มีความเต็มใจจ่ายต่อปีจำนวน 501–1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.94 รองลงมาคือ 0–500 บาท, 1,001–1,500 บาท และมากกว่า 1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.76, 17.65 และ 7.65 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษี จำแนกตามช่องทางการขาย

จำนวนเงิน (บาท/ปี)	ออนไลน์อย่างเดียว		ออนไลน์และมีหน้าร้าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
0 – 500	41	19.07	54	31.76
501 – 1,000	64	29.77	73	42.94
1,001 – 1,500	77	35.81	30	17.65
มากกว่า 1,500	33	15.35	13	7.65
รวม	215	100.00	170	100.00

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.6 พิจารณาความแตกต่างของความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ชายที่มีลักษณะช่องทางการขายที่ต่างกันด้วยการทดสอบ t - test พบว่า กลุ่มผู้ชายที่มีช่องทางการขายแบบออนไลน์อย่างเดียวกับกลุ่มผู้ชายที่มีช่องทางการขายแบบออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้าน) มีความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยผู้ชายที่มีลักษณะช่องทางการขายแบบออนไลน์อย่างเดียวจะมีค่าเฉลี่ยของความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษี เท่ากับ 1,027.91 บาทต่อปี มากกว่าผู้ชายที่มีลักษณะช่องทางการขายทั้งออนไลน์และมีหน้าร้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของความเต็มใจจ่าย เท่ากับ 799.68 บาทต่อปี

ตารางที่ 4.6 การทดสอบ t - test ของความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษี จำแนกตามช่องทางการขาย

ลักษณะช่องทางการขาย	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Std. Dev.)	P-Value
ออนไลน์อย่างเดียว	1027.907	567.2474	0.0001***
ออนไลน์และมีหน้าร้าน	799.677	526.5732	

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย โดยที่ *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

เมื่อพิจารณาความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ประกอบอาชีพค้าขาย โดยการเปรียบเทียบมูลค่าของจำนวนเงินที่เต็มใจจ่ายกับรายรับรวม (ต่อปี) พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีมูลค่าของความเต็มใจจ่ายคิดเป็นร้อยละ 0.17 ของรายรับรวม โดยกลุ่มผู้ประกอบอาชีพค้าขายที่มีลักษณะช่องทางการขายแบบออนไลน์อย่างเดียวมีมูลค่าของความเต็มใจจ่ายคิดเป็นร้อยละ 0.19 ของรายรับรวม ซึ่งมากกว่ากลุ่มผู้ประกอบอาชีพค้าขายที่มีลักษณะช่องทางการขายแบบออนไลน์และมีหน้าร้านที่มีมูลค่าของความเต็มใจจ่ายคิดเป็นร้อยละ 0.14 ของรายรับรวม แสดงให้เห็นว่าผู้ขายที่มีช่องทางการขายแบบออนไลน์อย่างเดียวมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าผู้ขายที่มีทั้งออนไลน์และหน้าร้าน

4.2.3 ทศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐ

การพิจารณาทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความกังวลว่าหากถูกตรวจสอบภาษีจะทำให้มีภาระเพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.4 (กังวลมากที่สุด) รองลงมา คือ กังวลว่าหากถูกภาครัฐเรียกตรวจสอบภาษีจะก่อให้เกิดความยุ่งยากและเสียเวลา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 (กังวลมาก) กังวลในระบบการตรวจสอบภาษีของภาครัฐ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 (กังวลมาก) และกังวลว่ากระบวนการตรวจสอบภาษีจากภาครัฐจะไม่มีคุณธรรม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 (กังวลมากที่สุด) รายละเอียดดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ทศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐ

ทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std. Dev.)	การแปลความหมาย
1. ท่านมีความกังวลใจเป็นอย่างมากในระบบการตรวจสอบภาษีของภาครัฐ	3.85	0.84	กังวลมาก
2. ท่านรู้สึกกังวลว่าจะเกิดความยุ่งยากและเสียเวลา หากถูกภาครัฐเรียกตรวจสอบภาษี	4.16	0.85	กังวลมาก
3. ท่านรู้สึกกังวลว่าหากถูกตรวจสอบภาษีจะทำให้มีภาระภาษีเพิ่มขึ้น	4.40	0.79	กังวลมากที่สุด
4. ท่านรู้สึกกังวลว่ากระบวนการตรวจสอบภาษีจากภาครัฐจะไม่มีคุณธรรม	3.73	0.78	กังวลมาก

ที่มา: จากการคำนวณโดยผู้วิจัย

4.2.4 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อระดับการตัดสินใจยอมรับการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Payment)

จากตารางที่ 4.8 สามารถสรุปค่าเฉลี่ยของระดับการตัดสินใจยอมรับการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Payment) ได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการตัดสินใจยอมรับการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรการตัดสินใจยอมรับการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์

ตัวแปรตาม	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Std. Dev.)	การแปล ความหมาย
ระดับการตัดสินใจยอมรับการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์	4.01	1.12	ยอมรับมาก

ที่มา: จากการคำนวณโดยผู้วิจัย

หากพิจารณาความแตกต่างของระดับการตัดสินใจยอมรับการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ชายที่มีลักษณะช่องทางการขายที่ต่างกันด้วยการทดสอบ t-test พบว่า กลุ่มผู้ชายที่มีช่องทางการขายแบบออนไลน์อย่างเดียวกับกลุ่มผู้ชายที่มีช่องทางการขายแบบออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้าน) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยค่าเฉลี่ยของระดับการตัดสินใจยอมรับการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ชายที่มีลักษณะช่องทางการขายแบบออนไลน์อย่างเดียว มีค่าเท่ากับ 4.36 และค่าเฉลี่ยของผู้ชายที่มีลักษณะช่องทางการขายแบบออนไลน์และออฟไลน์ มีค่าเท่ากับ 3.56 รายละเอียดดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 การทดสอบ t - test ของตัวแปรตาม จำแนกตามลักษณะช่องทางการขาย

ตัวแปรตาม	กลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด	ออนไลน์ อย่างเดียว	ออนไลน์และ ออฟไลน์	P-Value
	Mean (Std. Dev.)	Mean (Std. Dev.)	Mean (Std. Dev.)	
ระดับการตัดสินใจยอมรับการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์	4.0078 (1.1238)	4.3628 (0.9514)	3.5588 (1.1664)	0.0000***

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย โดยที่ *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

จากวิเคราะห์ตารางที่ 4.8 และ 4.9 จะเห็นได้ว่าความเป็นจริงแล้วผู้ขายได้ตัดสินใจใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์แล้วเรียบร้อย เพียงแต่ระดับการยอมรับจะต่างกันไปตามลักษณะของผู้ขายซึ่งพบว่า ผู้ขายออนไลน์อย่างเดียวนั้นมีค่าเฉลี่ยของระดับการตัดสินใจยอมรับการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์มากกว่าผู้ขายออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้านด้วย) ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริง เนื่องจากการชำระเงินผ่านระบบเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางหลักในการรับชำระค่าสินค้าของผู้ขายที่เป็นออนไลน์อย่างเดียว ทำให้ผู้ขายกลุ่มที่เป็นออนไลน์อย่างเดียวมีระดับการตัดสินใจยอมรับการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์มากกว่าอีกกลุ่ม และการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางหลักจึงทำให้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกาศกฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์ของรัฐบาลไทย

จากตารางที่ 4.10 สามารถสรุปจำนวนบัญชีธนาคารที่เปิดใช้บริการเพื่อรองรับการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ (E-Payment) ได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนบัญชีธนาคารมากกว่า 1 บัญชีที่เปิดใช้เพื่อรองรับการชำระเงินสดผ่านระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ คิดเป็นร้อยละ 63.64 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด อีกร้อยละ 36.36 เป็นผู้ที่มิบัญชีธนาคารเพียง 1 บัญชี

ตารางที่ 4.10 จำนวนบัญชีธนาคารที่เปิดใช้บริการเพื่อรองรับการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์

จำนวนบัญชีธนาคาร	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
มีเพียง 1 บัญชีธนาคาร	140	36.36
มากกว่า 1 บัญชีธนาคาร	245	63.64

ที่มา: จากการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัย

4.2.5 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี

จากตารางที่ 4.11 แสดงข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 385 ชุด สามารถวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายของระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ประโยชน์จากการใช้งาน ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านต้นทุน ด้านการรับรู้ความเสี่ยง และด้านการรับรู้ความน่าเชื่อถือ รายละเอียดดังนี้

ด้านการรับรู้ประโยชน์จากการใช้งาน กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นในเรื่องของการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้มีหลักฐานของการทำธุรกรรมการเงินที่ชัดเจนมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 (เห็นด้วยมากที่สุด) รองลงมา คือ เรื่องของช่วยให้ลูกค้าสามารถชำระเงินได้รวดเร็วมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 (เห็นด้วยมากที่สุด) และเรื่องของการช่วยลดปัญหาการเตรียมเงินทอนลูกค้า โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 (เห็นด้วยมากที่สุด)

ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นในเรื่องของระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์สามารถเข้าถึงได้ง่ายมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 (เห็นด้วยมากที่สุด) รองลงมา คือ เรื่องของระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์มีขั้นตอนการใช้งานที่ไม่ซับซ้อนสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 (เห็นด้วยมาก)

ด้านต้นทุน กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นในเรื่องของระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยลดต้นทุนในการติดตั้งเครื่องรูดบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิตมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 (เห็นด้วยมาก) รองลงมา คือ เรื่องของช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายเพื่อเดินทางไปธนาคาร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 (เห็นด้วยมาก) และเรื่องของการช่วยประหยัดต้นทุนในการจ้างพนักงานแคชเชียร์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 (เห็นด้วยมาก)

ด้านการรับรู้ความเสี่ยง กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นในเรื่องของระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์อาจทำให้เสียเวลาหากเกิดการขัดข้องของระบบระหว่างการดำเนินการมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 (เห็นด้วยมาก) รองลงมา คือ ความเสี่ยงของระบบการชำระเงินผิดพลาด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 (เห็นด้วยมาก) และความเสี่ยงต่อการถูกขโมยข้อมูลการทำธุรกรรม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 (เห็นด้วยปานกลาง)

ด้านการรับรู้ความน่าเชื่อถือ กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นในเรื่องของระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์มีความน่าเชื่อถือในเรื่องของความถูกต้องของข้อมูลการเงินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 (เห็นด้วยมาก)

ตารางที่ 4.11 ข้อมูลสรุประดับความคิดเห็นในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรอิสระ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Std. Dev.)	การแปล ความหมาย
1. ด้านการรับรู้ประโยชน์จากการใช้งาน			
1.1 การใช้ E-Payment ช่วยให้ลูกค้าสามารถชำระเงินได้รวดเร็วมากขึ้น	4.35	0.78	เห็นด้วยมากที่สุด
1.2 การใช้ E-Payment ช่วยลดปัญหาการเตรียมเงินทอนลูกค้า	4.22	0.81	เห็นด้วยมากที่สุด
1.3 การใช้ E-Payment ช่วยให้มีความถี่ของการทำธุรกรรมการเงินที่ชัดเจน	4.39	0.7	เห็นด้วยมากที่สุด

ตัวแปรอิสระ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Std. Dev.)	การแปล ความหมาย
2. ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน			
2.1 E-Payment สามารถเข้าถึงได้ง่าย ใช้งานได้ทุกที่และทุกเวลา	4.28	0.76	เห็นด้วยมากที่สุด
2.2 E-Payment มีขั้นตอนการใช้งานที่ไม่ ซับซ้อน สามารถเข้าใจได้ง่าย	3.97	0.78	เห็นด้วยมาก
3. ด้านต้นทุน			
3.1 การใช้ E-Payment จะช่วยประหยัด ต้นทุนในการจ้างพนักงานแคชเชียร์	3.62	0.74	เห็นด้วยมาก
3.2 การใช้ E-Payment จะช่วยลดภาระ ค่าใช้จ่ายเพื่อเดินทางไปธนาคาร	3.66	0.74	เห็นด้วยมาก
3.3 การใช้ E-Payment จะช่วยลดต้นทุน การติดตั้งเครื่องรูดบัตรเครดิต/เดบิต	3.73	0.76	เห็นด้วยมาก
4. ด้านการรับรู้ความเสี่ยง			
4.1 E-Payment มีความเสี่ยงต่อการถูก ขโมยข้อมูลการทำธุรกรรม	3.29	0.55	เห็นด้วยปานกลาง
4.2 E-Payment มีความเสี่ยงของระบบ การชำระเงินผิดพลาด	3.46	0.74	เห็นด้วยมาก
4.3 การใช้ E-Payment อาจทำให้เสีย เวลาหากเกิดการขัดข้องของระบบระหว่าง การดำเนินการ	4.01	0.80	เห็นด้วยมาก
5. ด้านการรับรู้ความน่าเชื่อถือ			
5.1 ระบบ E-Payment มีความน่าเชื่อถือ ในเรื่องของความถูกต้องของข้อมูลการเงิน	3.88	0.62	เห็นด้วยมาก

ที่มา: จากการคำนวณโดยผู้วิจัย

บทที่ 5

ผลการศึกษา

ในบทนี้จะกล่าวถึงผลการศึกษา ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ 1) ผลการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีด้วยแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ 2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนและประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีด้วยแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี ซึ่งสะท้อนมาจากความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษีของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะใช้แบบจำลองถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Model) และแบ่งกลุ่มพิจารณาเป็นทั้งหมด 3 รูปแบบ ได้แก่ พิจารณากลุ่มผู้ขายทั้งหมด พิจารณาโดยจำแนกตามช่องทางการขาย ได้แก่ ผู้ขายออนไลน์อย่างเดียว ผู้ขายออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้านด้วย) และจำแนกตามทัศนคติหรือลักษณะของผู้ขายทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ ระบบการตรวจสอบภาษี ความยุ่งยากและเสียเวลา ภาระค่าใช้จ่าย และความไม่ยุติธรรม ซึ่งสะท้อนถึงผู้ขายที่มีพฤติกรรมกลัวการสูญเสีย (Loss Aversion) ผู้ขายที่ให้ความสำคัญกับต้นทุนของการทำธุรกรรม (Transaction Cost) ผู้ขายที่ให้ความสำคัญกับต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงจากการถูกตรวจสอบภาษี (Rational Cost) และผู้ขายที่มีพฤติกรรมกลัวความไม่แน่นอนหรือไม่ชอบความคลุมเครือ (Ambiguity Aversion) ตามลำดับ

โดยผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปร พบว่า มีบางตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลองนี้มีแนวโน้มว่าจะเกิดปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปร (Multicollinearity)² ได้แก่ ทัศนคติต่อความกังวลการตรวจสอบภาษีของภาครัฐในประเด็นเกี่ยวกับความยุ่งยากและเสียเวลา (attitude_2) และประเด็นเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น (attitude_3) เนื่องจากมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในระดับสูง ผู้วิจัยจึงทำการทดลองนำตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งออกแล้วดูผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น พบว่า การนำตัวแปรทัศนคติต่อความกังวลการตรวจสอบภาษีของภาครัฐในประเด็นเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น (attitude_3) ออกไป ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์และค่า R-squared ที่ดีกว่าเมื่อเทียบกับการนำอีกตัวแปรหนึ่งออก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกนำแค่ประเด็นเกี่ยวกับระบบการ

² ผลการทดสอบสามารถดูได้จากภาคผนวก ข

ตรวจสอบ (attitude_1) ความยุ่งยากและเสียเวลา (attitude_2) และความไม่ยุติธรรม (attitude_4) มาใช้ในแบบจำลองที่ใช้ศึกษาเท่านั้น และผู้วิจัยจะประมาณค่าด้วยการใช้ค่าความคลาดเคลื่อนที่เรียกว่า Robust Standard Error ในทุกแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาค่าความแปรปรวนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) ผลการศึกษาทั้งหมดมีรายละเอียดดังนี้

1) พิจารณากลุ่มผู้ชายทั้งหมด

จากตารางที่ 5.1 ผลการประมาณค่าสถิติด้วยแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ ด้านลักษณะประชากรศาสตร์ พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ประกอบอาชีพค้าขาย ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อผู้ประกอบอาชีพค้าขายมีระดับการศึกษาเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.67 อาจจะเป็นเพราะว่าระบบการศึกษาไทยไม่ได้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับภาษี เมื่อมีข่าวสารเกี่ยวกับการตรวจสอบภาษีออกมา แม้จะมีระดับการศึกษาที่สูงก็还会有ความกังวลเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Wurman (1989) ที่กล่าวว่า การรับข้อมูลข่าวสารมากเกินไปจะก่อให้เกิดเป็นความกังวลจากข้อมูลข่าวสาร

ด้านลักษณะของร้านค้า ได้แก่ รายรับเฉลี่ยจากการขาย ประเภทของสินค้าที่ขาย ช่องทางการขาย และจำนวนปีที่ประกอบอาชีพค้าขาย เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ การที่ผู้ชายมีรายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนอยู่ในระดับปานกลาง มาก และมากที่สุด จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มผู้ชายที่มีรายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนอยู่ในระดับน้อยที่สุดร้อยละ 38.36 41.82 และ 43.80 ตามลำดับ แสดงถึงรายรับยิ่งมากจะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากขึ้น เนื่องจากการมีรายรับจากการขายเพิ่มขึ้น จะทำให้จำนวนเงินที่นำไปคำนวณเป็นเงินได้พึงประเมินสูงขึ้น ซึ่งประเทศไทยจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นแบบขั้นบันได เมื่อเงินได้พึงประเมินสูงขึ้นก็ส่งผลต่อจำนวนเงินภาษีที่ต้องจ่ายสูงขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น หากผู้ชายยังไม่อยู่ในระบบภาษีอย่างถูกต้อง การเพิ่มขึ้นของรายรับจะมีผลให้ผู้ชายมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากขึ้น

เมื่อพิจารณาประเภทของสินค้าที่ขาย พบว่า หากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นเครื่องสำอางและอุปกรณ์เสริมความงาม จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 37.33 และหากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 50.21 เนื่องจากสินค้าทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวโดยทั่วไปแล้วจะมีราคาค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับสินค้าอื่น ๆ อาจทำให้ผู้บริโภคสะดวกชำระค่าสินค้าผ่านระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์มากกว่าการชำระด้วยเงินสด ซึ่งในแง่มุมมองของเศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรมอธิบายไว้ว่าการใช้เงินผ่าน

ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ จะไม่มีความเจ็บปวดในการจ่ายเงิน (Pain of Paying) มากเท่ากับการใช้จ่ายผ่านเงินสด เนื่องจากผู้ซื้อจะไม่เห็นจำนวนเงินที่ต้องควักออกมาจ่าย หากต้องจ่ายเงินสดในจำนวนมากจะทำให้การชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์เป็นทางเลือกสำหรับการชำระเงินที่ให้ความรู้สึกที่ดีกว่า ดังนั้น ฝั่งของผู้ขายจึงมีหลักฐานของการทำธุรกรรมการเงินอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีจากการประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์ของรัฐบาล

การขายออนไลน์อย่างเดียวก็นับปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน การขายออนไลน์อย่างเดียวจะทำให้ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับผู้ประกอบการอาชีพค้าขายที่มีการขายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้านด้วย) ร้อยละ 21.53 เนื่องจากการขายของออนไลน์มีช่องทางการรับชำระเงินหลัก คือ การชำระเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ การโอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร พร้อมเพย์ รวมถึงคิวอาร์โค้ด ทำให้เป็นกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์ของรัฐบาล

จำนวนปีที่ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่เป็นตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะของร้านค้าที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี กล่าวคือ ผู้ขายที่มีระยะเวลาประกอบอาชีพค้าขายเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.82 เนื่องจากผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายมาเป็นระยะเวลานาน มักจะได้รับความน่าเชื่อถือจากลูกค้า มีฐานลูกค้าที่ใหญ่ มียอดขายจำนวนมาก หากยังไม่ปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอย่างถูกต้อง เมื่อโดนเรียกตรวจสอบภาษีอาจจะถูกเรียกเก็บภาษีย้อนหลัง พร้อมค่าปรับเพิ่มเติม (ดอกเบี้ย) จะทำให้ต้องจ่ายเงินภาษีมากขึ้นกว่าเดิม จึงส่งผลให้ระดับความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีสูงขึ้น

ด้านทัศนคติต่อการถูกตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พบว่า การที่ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายกังวลใจเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบภาษีของภาครัฐ ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ถ้ามีความกังวลใจเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบภาษีของภาครัฐเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.82 ความกังวลที่เกิดขึ้นกับระบบการตรวจสอบภาษีอาจเป็นเพราะกลัวการสูญเสียอะไรบางอย่างจากระบบการตรวจสอบภาษี เช่น สูญเสียข้อมูลส่วนตัว สูญเสียเงินมากขึ้นถ้าหากถูกตรวจสอบเจอ เป็นต้น จึงส่งผลให้เกิดความกังวลจากการตรวจสอบภาษีมากขึ้นตามไปด้วย

ตารางที่ 5.1 ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองถดถอยเชิงพหุของกลุ่มผู้ขายทั้งหมด

	(1)	(2)	(3)
lnTax_anxiety	ลักษณะ ประชากรศาสตร์	(1) + ลักษณะ ร้านค้า	(2) + ทัศนคติ ต่อการตรวจสอบ ภาษี
ลักษณะประชากรศาสตร์			
เพศ (หญิง)	0.1589** (0.0735)	0.0596 (0.0715)	-0.0058 (0.0726)
อายุ	0.0087 (0.0070)	-0.0062 (0.0076)	-0.0012 (0.0073)
ระดับการศึกษา	0.0652*** (0.0210)	0.0197 (0.0196)	0.0367** (0.0182)
ลักษณะของร้านค้า			
รายรับเฉลี่ยจากการขาย			
- รายรับเฉลี่ยจากการขาย ต่อเดือนน้อย (Q2)		0.2248** (0.1043)	0.0913 (0.1044)
- รายรับเฉลี่ยจากการขาย ต่อเดือนปานกลาง (Q3)		0.5495*** (0.1097)	0.3836*** (0.1050)
- รายรับเฉลี่ยจากการขาย ต่อเดือนมาก (Q4)		0.5952*** (0.1155)	0.4182*** (0.1100)
- รายรับเฉลี่ยจากการขาย ต่อเดือนมากที่สุด (Q5)		0.6640*** (0.1251)	0.4380*** (0.1233)
ประเภทของสินค้าที่ขาย			
- อาหารและเครื่องดื่ม		0.2658 (0.1653)	0.2288 (0.1620)
- เสื้อผ้าและรองเท้า		0.2915* (0.1734)	0.2613 (0.1675)
- เครื่องสำอางและอุปกรณ์เสริมความงาม		0.3761* (0.1916)	0.3733** (0.1877)

	(1)	(2)	(3)
lnTax_anxiety	ลักษณะ ประชากรศาสตร์	(1) + ลักษณะ ร้านค้า	(2) + ทักษะ ต่อการตรวจสอบ ภาษี
- เครื่องประดับและกระเป๋า		0.3668** (0.1849)	0.2006 (0.1811)
- เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์		0.3064 (0.2733)	0.5021* (0.2672)
ช่องทางการขาย (ออนไลน์อย่างเดียว)		0.3566*** (0.0654)	0.2153*** (0.0688)
จำนวนปีที่ประกอบอาชีพค้าขาย		0.0383*** (0.0142)	0.0382*** (0.0137)
ทักษะต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา			
ระบบการตรวจสอบ			0.2182*** (0.0568)
ความยุ่งยากและเสียเวลา			0.0591 (0.0472)
ความไม่ยุติธรรม			0.0352 (0.0485)
_cons	5.0929 (0.5019)	5.3682 (0.4988)	3.9866 (0.5420)
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	385	385	385
F-statistic	7.13	17.46	16.2
Prob > F	0.0001	0.0000	0.0000
R-squared	0.0499	0.2963	0.3679

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย โดยที่ *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

2) พิจารณากลุ่มผู้ขายทั้งหมด โดยจำแนกตามช่องทางการขาย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี สามารถแบ่งกลุ่มผู้ขายตามช่องทางการขายได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ขายที่ขายออนไลน์อย่างเดียว และผู้ขายที่ขายออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้านด้วย) ดังตารางที่ 5.2 มีรายละเอียดดังนี้

หากพิจารณากลุ่มผู้ขายที่ขายออนไลน์อย่างเดียว ด้านลักษณะของร้านค้า พบว่า รายรับเฉลี่ยต่อเดือน ประเภทของสินค้าที่ขาย เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ผู้ประกอบอาชีพค้าขายที่มีช่องทางการขายแบบออนไลน์อย่างเดียวที่มีรายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนอยู่ในระดับปานกลาง มาก และมากที่สุด จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มผู้ขายที่มีรายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนอยู่ในระดับน้อยที่สุดร้อยละ 36.40 69.32 และ 75.61 ตามลำดับ หากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นอาหารและเครื่องดื่ม จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 53.36 หากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นเสื้อผ้าและรองเท้า จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 59.08 หากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นเครื่องสำอางและอุปกรณ์เสริมความงาม จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 56.45 หากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นเครื่องประดับและกระเป๋า จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 49.08 และหากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 74.49

ด้านทัศนคติต่อการถูกตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พบว่า การที่ผู้ประกอบอาชีพค้าขายกังวลใจเกี่ยวกับความยุ่งยากและเสียเวลา ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ถ้ามีความกังวลใจเกี่ยวกับความยุ่งยากและเสียเวลาจากการถูกตรวจสอบภาษีจากภาครัฐเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.29

หากพิจารณากลุ่มผู้ขายที่ขายออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้านด้วย) ด้านลักษณะของร้านค้า พบว่า รายรับเฉลี่ยต่อเดือน เป็นเพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ผู้ประกอบอาชีพค้าขายที่มีช่องทางการขายแบบออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้านด้วย) ที่มีรายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนอยู่ในระดับมาก จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มผู้ขายที่มีรายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนอยู่ในระดับน้อยที่สุดร้อยละ 24.95

ด้านทัศนคติต่อการถูกตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พบว่า การที่ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายที่มีช่องทางการขายแบบออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้านด้วย) มีความกังวลใจเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบภาษีของภาครัฐ ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ถ้ามีความกังวลใจเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบภาษีของภาครัฐเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.35

ตารางที่ 5.2 ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ จำแนกตามช่องทางการขาย

lnTax_anxiety	ออนไลน์อย่างเดียว		ออนไลน์และออฟไลน์	
	Coefficient	Robust Std. Err.	Coefficient	Robust Std. Err.
ลักษณะประชากรศาสตร์				
เพศ (หญิง)	0.0017	0.1102	-0.0627	0.1021
อายุ	-0.0055	0.0120	0.0136	0.0091
ระดับการศึกษา	0.0384	0.0275	0.0294	0.0264
ลักษณะของร้านค้า				
รายรับเฉลี่ยจากการขาย				
- รายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนน้อย (Q2)	0.2165	0.1410	-0.0909	0.1447
- รายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนปานกลาง (Q3)	0.3640***	0.1262	0.5426	0.1592
- รายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนมาก (Q4)	0.6932***	0.1600	0.2495***	0.1568
- รายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนมากที่สุด (Q5)	0.7561***	0.1462	0.2159	0.2026
ประเภทของสินค้าที่ขาย				
- อาหารและเครื่องดื่ม	0.5336***	0.1969	-0.2821	0.2473
- เสื้อผ้าและรองเท้า	0.5908***	0.2191	-0.3076	0.2626
- เครื่องสำอางและอุปกรณ์เสริมความงาม	0.5645**	0.2572	0.1008	0.3091

lnTax_anxiety	ออนไลน์อย่างเดียว		ออนไลน์และออฟไลน์	
	Coefficient	Robust Std. Err.	Coefficient	Robust Std. Err.
- เครื่องประดับและกระเป๋า	0.4908*	0.2652	-0.2708	0.2855
- เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	0.7449***	0.2818	-0.4519	0.2910
ช่องทางการขาย (ออนไลน์อย่างเดียว)				
จำนวนปีที่ประกอบอาชีพค้าขาย	0.0292	0.0277	0.0101	0.0140
ทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา				
ระบบการตรวจสอบ	0.1406	0.0635	0.4335***	0.0766
ความยุ่งยากและเสียเวลา	0.0329**	0.0645	-0.0076	0.0731
ความไม่ยุติธรรม	4.2336	0.7733	-0.0116	0.0685
_cons	0.0617	0.0825	4.0245	0.7893
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		215	170	
F-statistic		14.65	-	
Prob > F		0.0000	-	
R-squared		0.3659	0.4666	

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย โดยที่ *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$

3) พิจารณากลุ่มผู้ขายทั้งหมด โดยจำแนกตามทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐ

ทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐมีทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ การรู้สึกกังวลใจเป็นอย่างมากในระบบการตรวจสอบภาษีของภาครัฐ การรู้สึกกังวลว่าหากถูกภาครัฐเรียกตรวจสอบภาษีจะทำให้เกิดความยุ่งยากและเสียเวลา การรู้สึกกังวลว่าหากถูกตรวจสอบภาษีจะทำให้มีภาระภาษีเพิ่มขึ้น และการรู้สึกกังวลว่ากระบวนการตรวจสอบภาษีจากภาครัฐจะไม่มี ความยุติธรรม ซึ่งสามารถนำมาจำแนกลักษณะของผู้ขายด้วยการคัดเลือกจากระดับความคิดเห็นของทัศนคติในแต่ละประเด็นที่อยู่ในระดับคิดเห็นด้วยมากที่สุดได้เป็นผู้ขาย 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ผู้ขายที่มี

พฤติกรรมกลัวการสูญเสีย (Loss Aversion) 2) ผู้ชายที่ให้ความสำคัญกับต้นทุนของการทำธุรกรรม (Transaction Cost) 3) ผู้ชายที่ให้ความสำคัญกับต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงจากการถูกตรวจสอบภาษี (Rational Cost) และ 4) ผู้ชายที่มีพฤติกรรมกลัวความไม่แน่นอนหรือไม่ชอบความคลุมเครือ (Ambiguity Aversion) ดังตารางที่ 5.3 มีรายละเอียดดังนี้

เมื่อพิจารณาผู้ชายที่มีพฤติกรรมกลัวการสูญเสีย (Loss Aversion) กล่าวคือ ผู้ชายที่รู้สึกกังวลใจเป็นอย่างมากในระบบการตรวจสอบภาษีของภาครัฐ ด้านลักษณะประชากรศาสตร์ พบว่าการเป็นเพศหญิงส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเพศชายร้อยละ 32.92 ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Chang et al. (1987) ที่พบว่าเพศหญิงมีแนวโน้มจะมีพฤติกรรมหนีภาษีมากกว่าเพศชาย ทำให้การประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบภาษีก่อให้เกิดความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ชายที่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

ด้านลักษณะของร้านค้า พบว่า การที่ผู้ชายมีรายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนอยู่ในระดับปานกลาง มาก และมากที่สุด จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มผู้ชายที่มีรายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนอยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 70.70 80.61 และ 80.03 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการที่มีรายรับเฉลี่ยจากการขายเพิ่มขึ้น จะยิ่งทำให้มีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากขึ้นเมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า

เมื่อพิจารณาผู้ชายที่ให้ความสำคัญกับต้นทุนของการทำธุรกรรม (Transaction Cost) กล่าวคือ ผู้ชายที่รู้สึกกังวลว่าหากถูกภาครัฐเรียกตรวจสอบภาษีจะทำให้เกิดความยุ่งยากและเสียเวลาด้านลักษณะของร้านค้า พบว่า การที่ผู้ชายมีรายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนอยู่ในระดับปานกลาง มาก และมากที่สุด จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มผู้ชายที่มีรายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนอยู่ในระดับน้อยที่สุดร้อยละ 40.08 37.12 และ 80.08 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการที่มีรายรับเฉลี่ยจากการขายเพิ่มขึ้น จะยิ่งทำให้มีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากขึ้นเมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า

ประเภทของสินค้าที่ขาย เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของผู้ชายที่ให้ความสำคัญกับต้นทุนของการทำธุรกรรม โดยหากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นเสื้อผ้าและรองเท้า จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 71.12 หากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นเครื่องสำอางและอุปกรณ์เสริมความงาม จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 57.95 หากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นเครื่องประดับและกระเป๋า จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 71.80 และหาก

ประเภทของสินค้าที่ขายเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 66.26

นอกจากนี้ การเป็นผู้ขายออนไลน์อย่างเดียวของกลุ่มผู้ขายที่ให้ความสำคัญกับต้นทุนของการทำธุรกรรม เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน การขายออนไลน์อย่างเดียวจะทำให้ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับผู้ประกอบการอาชีพค้าขายที่มีการขายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้านด้วย) ร้อยละ 28.20

เมื่อพิจารณาผู้ขายที่ให้ความสำคัญกับต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงจากการถูกตรวจสอบภาษี (Rational Cost) กล่าวคือ มองว่าการถูกตรวจสอบภาษีจะทำให้ภาระภาษีเพิ่มขึ้น ด้านลักษณะของร้านค้า พบว่า การที่ผู้ขายมีรายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนอยู่ในระดับน้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มผู้ขายที่มีรายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนอยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 21.23 35.63 46.16 และ 69.68 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการที่มีรายรับเฉลี่ยจากการขายเพิ่มขึ้น จะยิ่งทำให้มีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากขึ้น เมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า

ประเภทของสินค้าที่ขาย เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของผู้ขายที่ให้ความสำคัญกับต้นทุนที่เกิดขึ้น โดยหากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นอาหารและเครื่องดื่ม จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 51.65 หากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นเสื้อผ้าและรองเท้า จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 87.89 หากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นเครื่องสำอางและอุปกรณ์เสริมความงาม จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 85.27 หากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นเครื่องประดับและกระเป๋า จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 84.33 และหากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 110.51 หรือคิดเป็น 1.10 เท่า

นอกจากนี้ การเป็นผู้ขายออนไลน์อย่างเดียวของกลุ่มผู้ขายที่มีลักษณะให้ความสำคัญกับต้นทุนที่เกิดขึ้น เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน การขายออนไลน์อย่างเดียวจะทำให้ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายมีความกังวลการถูกตรวจสอบ

ภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับผู้ประกอบการอาชีพค้าขายที่มีการขายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้านด้วย) ร้อยละ 18.53

เมื่อพิจารณาผู้ชายที่มีพฤติกรรมกลัวความไม่แน่นอนหรือไม่ชอบความคลุมเครือ (Ambiguity Aversion) กล่าวคือ ผู้ชายที่รู้สึกกังวลว่ากระบวนการตรวจสอบภาษีจากภาครัฐจะไม่มีคามยุติธรรมด้านประชากรศาสตร์ พบว่า อายุเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงลบต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ชาย กล่าวคือ เมื่ออายุเพิ่มขึ้น 1 ปี จะส่งผลให้ความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ชายลดลงร้อยละ 5.68 ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Tjondro et al. (2019) ที่บอกว่ากลุ่มคนที่มีอายุเยอะกว่าจะรู้สึกกังวลเกี่ยวกับการตรวจสอบภาษีมากกว่าคนที่อายุน้อยกว่า

ด้านลักษณะของร้านค้า พบว่า การที่ผู้ชายมีรายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนอยู่ในระดับปานกลาง มาก และมากที่สุด จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มผู้ชายที่มีรายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนอยู่ในระดับน้อยที่สุดร้อยละ 143.90 128.73 และ 134.5 หรือคิดเป็น 1.43 1.28 และ 1.34 เท่า ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการที่มีรายรับเฉลี่ยจากการขายเพิ่มขึ้น จะยิ่งทำให้มีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากขึ้นเมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า

ประเภทของสินค้าที่ขาย มีเพียงการขายอาหารและเครื่องดื่มเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของผู้ชายที่มีพฤติกรรมกลัวความไม่แน่นอนหรือไม่ชอบความคลุมเครือ โดยหากประเภทของสินค้าที่ขายเป็นอาหารและเครื่องดื่ม จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับการขายสินค้าประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 88.79

นอกจากนี้ การเป็นผู้ขายออนไลน์อย่างเดียวของกลุ่มผู้ชายที่มีพฤติกรรมกลัวความไม่แน่นอนหรือไม่ชอบความคลุมเครือ เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การขายออนไลน์อย่างเดียวจะทำให้ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเทียบกับผู้ประกอบการอาชีพค้าขายที่มีการขายทั้งออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้านด้วย) ร้อยละ 60.85 และจำนวนปีที่ผู้ประกอบการอาชีพค้าขาย เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน กล่าวคือ ผู้ชายที่มีระยะเวลาประกอบอาชีพค้าขายเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.93 แสดงให้เห็นถึงการประกอบอาชีพค้าขายมาเป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้ความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีเพิ่มขึ้น

สำหรับผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านประเภทของสินค้าที่ขาย ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มผู้ชายที่มีพฤติกรรมกลัวการสูญเสีย (Loss Aversion) แสดงในคอลัมน์ที่ 1 และ ผู้ชายที่มีพฤติกรรมกลัวความไม่แน่นอนหรือไม่ชอบความคลุมเครือ (Ambiguity Aversion)

แสดงในคอลัมน์ที่ 4 จะไม่มีผลการวิเคราะห์ เนื่องจากข้อมูลของตัวแปรดังกล่าวไม่มีปรากฏอยู่ในกลุ่มผู้ขายทั้ง 2 ลักษณะ

ตารางที่ 5.3 ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ จำแนกตามทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

	(1)	(2)	(3)	(4)
lnTax_anxiety	Loss Aversion	Transaction Cost	Rational Cost	Ambiguity Aversion
ลักษณะประชากรศาสตร์				
เพศ (หญิง)	0.3292* (0.1781)	-0.0438 (0.1072)	-0.0599 (0.0790)	-0.0373 (0.2339)
อายุ	-0.0021 (0.0125)	-0.0002 (0.0110)	-0.0036 (0.0089)	-0.0568** (0.0215)
ระดับการศึกษา	0.0131 (0.0293)	0.0169 (0.0268)	0.0178 (0.0228)	-0.0254 (0.0416)
ลักษณะของร้านค้า				
รายรับเฉลี่ยจากการขาย				
- รายรับเฉลี่ยจากการขาย ต่อเดือนน้อย (Q2)	0.2830 (0.2386)	0.0496 (0.1295)	0.2123* (0.1233)	0.3043 (0.2553)
- รายรับเฉลี่ยจากการขาย ต่อเดือนปานกลาง (Q3)	0.7070*** (0.2288)	0.4008*** (0.1204)	0.3563*** (0.1234)	1.4390*** (0.3794)
- รายรับเฉลี่ยจากการขาย ต่อเดือนมาก (Q4)	0.8061*** (0.2655)	0.3712** (0.1455)	0.4616*** (0.1198)	1.2873*** (0.4520)
- รายรับเฉลี่ยจากการขาย ต่อเดือนมากที่สุด (Q5)	0.8003*** (0.2381)	0.8008*** (0.1721)	0.6968*** (0.1340)	1.3450*** (0.3584)
ประเภทของสินค้าที่ขาย				
- อาหารและเครื่องดื่ม	-0.3696 (0.2628)	0.2927 (0.2364)	0.5165*** (0.1787)	0.8879** (0.3825)
- เสื้อผ้าและรองเท้า	-0.0927 (0.2518)	0.7112*** (0.2313)	0.8789*** (0.1787)	0.2802 (0.3089)

	(1)	(2)	(3)	(4)
lnTax_anxiety	Loss Aversion	Transaction Cost	Rational Cost	Ambiguity Aversion
ประเภทของสินค้าที่ขาย				
- เครื่องสำอางและอุปกรณ์เสริมความงาม	-0.0728 (0.2641)	0.5795** (0.2891)	0.8527*** (0.2245)	-0.1708 (0.4422)
- เครื่องประดับและกระเป๋า	-0.1595 (0.2831)	0.7180*** (0.2627)	0.8433*** (0.1997)	0.2397 (0.3885)
- เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์		0.6626* (0.3359)	1.1051*** (0.2050)	
ช่องทางการขาย (ออนไลน์อย่างเดียว)	0.1017 (0.1389)	0.2820*** (0.1040)	0.1853** (0.0755)	0.6085*** (0.1701)
จำนวนปีที่ประกอบอาชีพค้าขาย	0.0291 (0.0227)	-0.0050 (0.0241)	0.0174 (0.0169)	0.0593* (0.0319)
ทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา				
ระบบการตรวจสอบ				
ความยุ่งยากและเสียเวลา				
ความไม่ยุติธรรม				
_cons	5.8625 (0.8599)	5.5553 (0.7525)	5.3500 (0.6160)	7.1981 (1.2144)
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	93	160	223	74
F-statistic	9.62	-	-	12.41
Prob > F	0.0000	-	-	0.0000
R-squared	0.5099	0.4628	0.4291	0.6056

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย โดยที่ *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

5.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนและประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ในมุมมองของผู้ขายรายย่อย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนและประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ในมุมมองของผู้ขายรายย่อย กำหนดให้ ต้นทุน (cost) ของการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ คือ ราคาของความกังวล ซึ่งได้มาจากการถามมูลค่าของเงินสูงสุดที่กลุ่มตัวอย่างเต็มใจจะจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษี ส่วนผลประโยชน์ (Benefit) ของการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ มาจากรายรับที่เพิ่มขึ้นเมื่อมีการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยราคาของความกังวล เท่ากับ 927.13 บาทต่อปี และมีค่าเฉลี่ยของรายรับที่เพิ่มขึ้นจากการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ เท่ากับ 361,868.6 บาทต่อปี ดังตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 ค่าเฉลี่ยต้นทุนและผลประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์

	Obs.	Mean	Std. Dev.
ต้นทุน (Cost)	385	927.13	560.56
ผลประโยชน์ (Benefit)	385	361,868.6	359,737.6

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรดังกล่าวด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman Correlation Coefficient) พบว่า ต้นทุนและผลประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความสัมพันธ์อย่างมากในทิศทางเดียวกัน โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมนที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.5074³

นอกจากนี้ หากแบ่งกลุ่มพิจารณาระดับของรายรับที่เพิ่มขึ้นเมื่อมีการนำระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ โดยแบ่งเป็น 3 เทอไทล์ (Tertiles) ได้แก่ (1) การใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ทำให้ผู้ขายมีรายรับจากขายเพิ่มขึ้นในช่วงเทอไทล์ที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 70,730.23 บาทต่อปี (2) การใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ทำให้ผู้ขายมีรายรับจากขายเพิ่มขึ้นในช่วงเทอไทล์ที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 246,090.90 บาทต่อปี และ (3) การใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ทำให้ผู้ขายมีรายรับจากขายเพิ่มขึ้นในช่วงเทอไทล์ที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 787,993.50 บาทต่อปี พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมนในแต่ละระดับดังกล่าว มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง +1.0 ดังแสดงในตารางที่ 5.5 แสดงว่าต้นทุนและผลประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในทุกๆ ระดับของรายรับที่เพิ่มขึ้น

³ รายละเอียดดูได้จาก ภาคผนวก ค)

จากการนำระบบการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ หมายความว่า หากการใช้ระบบการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ทำให้ระดับรายรับจากการขายเพิ่มขึ้น จะทำให้มูลค่าของเงินสูงสุดที่กลุ่มตัวอย่างเต็มใจจะจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษีสูงขึ้นตามไปด้วยสะท้อนถึงความกังวลการถูกตรวจสอบของผู้ขายรายย่อยที่มากขึ้น เนื่องจากรายรับที่เพิ่มขึ้นมีผลโดยตรงต่อการคำนวณจำนวนเงินภาษีต้องจ่ายของแต่ละบุคคล

ตารางที่ 5.5 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมนระหว่างตัวแปรต้นทุนและผลประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์

ระดับของรายรับที่เพิ่มขึ้น (บาท/ปี)	Spearman		
จากการใช้ระบบการชำระเงินสด	Correlation	P-value	Obs.
ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์	Coefficient		
รายรับจากขายเพิ่มขึ้นในช่วงเทอไรท์ที่ 1	0.2802	0.0013***	129
รายรับจากขายเพิ่มขึ้นในช่วงเทอไรท์ที่ 2	0.1801	0.0388**	132
รายรับจากขายเพิ่มขึ้นในช่วงเทอไรท์ที่ 3	0.2221	0.0132**	124

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย

จากผลการศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมดในบทที่ 5 นี้จะเห็นได้ว่า ลักษณะความแตกต่างของผู้ประกอบอาชีพค้าขายในด้านต่าง ๆ มีอิทธิพลของตัวแปรที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีแตกต่างกันไป แต่ตัวแปรที่ดูเหมือนว่าจะมีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากที่สุด ได้แก่ รายรับเฉลี่ยจากการขาย การเป็นผู้ขายออนไลน์ และทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐในประเด็นเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบภาษี ซึ่งสอดคล้องกับความ เป็นจริงที่จำนวนเงินภาษีจะคำนวณมาจากเงินได้สุทธิซึ่งมาจากรายได้ที่ได้รับตลอดทั้งปีหลังหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนส่วนบุคคล ดังนั้น การมีรายรับเฉลี่ยจากการขายเพิ่มขึ้น อาจทำให้เงินได้สุทธิของบุคคลนั้น ๆ สูงขึ้น ส่วนการเป็นผู้ขายออนไลน์ เป็นกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้ระบบการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์จะก็มีผลกระทบต่อบุคคลกลุ่มนี้ ส่งผลให้ความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีสูงขึ้นถ้าหากยังไม่ได้ให้ความร่วมมือทางภาษีอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และการมีทัศนคติไม่ดีต่อการตรวจสอบภาษี ย่อมส่งผลให้เกิดความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างแน่นอน

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีในบทที่ 6 นี้ ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญทั้งหมด 4 ส่วน ได้แก่ 1) สรุปผลการศึกษา 2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 3) ข้อจำกัดในการศึกษา และ 4) ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารoundต่อไป รายละเอียดดังนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษารoundนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ขายรายย่อยด้วยแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Model) โดยความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีสะท้อนมาจากความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษี และใช้ปัจจัยด้านลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ลักษณะของร้านค้า ได้แก่ รายรับเฉลี่ยจากการขาย จำนวนปีที่ประกอบอาชีพค้าขาย และทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีของภาครัฐ ทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ ระบบการตรวจสอบภาษี ความยุ่งยากและเสียเวลา การเพิ่มขึ้นของภาระภาษี ความไม่ยุติธรรม เป็นตัวแปรในการศึกษา แต่เนื่องจากเกิดปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรทัศนคติในประเด็นความยุ่งยากและเสียเวลาและการเพิ่มของภาระภาษี ผู้วิจัยจึงเลือกแค่เพียงตัวแปรทัศนคติในประเด็นการเพิ่มขึ้นของภาระภาษีมาพิจารณา และทำการแบ่งกลุ่มพิจารณาเป็นทั้งหมด 3 รูปแบบ ได้แก่ พิจารณากลุ่มผู้ขายทั้งหมด พิจารณาโดยจำแนกตามช่องทางการขาย และจำแนกตามทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีของภาครัฐซึ่งสะท้อนถึงลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้ขาย และ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนและประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินสด อิเล็กทรอนิกส์ในมุมมองของผู้ขายรายย่อย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประกอบอาชีพค้าขายรายย่อยที่เป็นบุคคลธรรมดา จำนวน 385 คน กำหนดรายได้ไม่เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี และจัดเก็บข้อมูลในช่วงเดือนเมษายน - มิถุนายน พ.ศ. 2563 โดยการใช้แบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ สามารถสรุปรายละเอียดของผลการศึกษาได้ดังนี้

1) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ประกอบอาชีพค้าขายรายย่อย ซึ่งสะท้อนมาจากความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษีด้วยแบบจำลองถดถอย

เชิงพหุ (Multiple Regression Model) พบว่า ระดับการศึกษา ระดับของรายรับเฉลี่ยจากการขายที่สูงขึ้น ประเภทของสินค้าที่ขาย ได้แก่ เครื่องสำอางและอุปกรณ์เสริมความงาม และเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การมีช่องทางการขายออนไลน์อย่างเดียวนั้น และจำนวนปีที่ประกอบอาชีพค้าขาย เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของกลุ่มผู้ขายรายย่อยทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าลักษณะของร้านค้าเป็นปัจจัยหลักที่มีความสัมพันธ์กับความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานของ Le et al. (2020) ที่พบว่า ลักษณะของธุรกิจหรือร้านค้ามีความสัมพันธ์กับความร่วมมือทางภาษีอย่างถูกต้อง ซึ่งการมีความกังวลเกี่ยวกับการตรวจสอบภาษี อาจหมายความว่าธุรกิจร้านค้าไม่ยินดีให้ความร่วมมือทางภาษี โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากที่สุด ได้แก่ รายรับเฉลี่ยจากการขายต่อเดือนในระดับมากที่สุด (ควินไทล์ที่ 5) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 96,357.14 บาท สอดคล้องกับหลักการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยที่มีอัตราการจัดเก็บภาษีแบบก้าวหน้า กล่าวคือ มีรายได้มากขึ้น จะต้องจ่ายภาษีเป็นสัดส่วนที่มากขึ้น จึงทำให้เกิดความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีหากยังไม่ได้อยู่ในระบบภาษีอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ การที่ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายกังวลใจเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบภาษีของภาครัฐ ก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของกลุ่มผู้ขายทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน

นอกจากการพิจารณากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้จำแนกความแตกต่างของกลุ่มผู้ขายออกเป็นอีก 2 รูปแบบ ได้แก่ จำแนกตามช่องทางการขาย และจำแนกตามทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีซึ่งสะท้อนถึงลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้ขาย พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะประชากรศาสตร์ของทั้งกลุ่มผู้ขายออนไลน์อย่างเดียวนั้นและผู้ขายออนไลน์และมีหน้าร้าน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี แต่การเป็นเพศหญิงส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของกลุ่มผู้ขายที่มีพฤติกรรมกลัวการสูญเสีย (Loss Aversion) เท่านั้น และอายุก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงลบต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของกลุ่มผู้ขายที่มีผู้ขายที่มีพฤติกรรมกลัวความไม่แน่นอนหรือไม่ชอบความคลุมเครือ (Ambiguity Aversion) เท่านั้น

ปัจจัยด้านลักษณะของร้านค้าในภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กับความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะรายรับเฉลี่ยจากการขาย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดเก็บภาษีของภาครัฐ เพราะจะต้องนำเอาเงินได้สุทธิมาใช้คำนวณเงินภาษีที่ต้องจ่าย ของกลุ่มควินไทล์ที่ 3 ถึง 5 ที่แสดงถึงรายรับเฉลี่ยจากการขายตั้งแต่ระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 47,886.36 บาทต่อเดือนจนถึงระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 96,357.14 บาทต่อเดือน เป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของกลุ่มผู้ขายในเกือบทุกรูปแบบ ยกเว้นผู้ขายที่ขายออนไลน์และมีหน้าร้านด้วย

หากพิจารณาประเภทสินค้าที่ขาย ได้แก่ อาหารและเครื่องดื่ม เสื้อผ้าและรองเท้า เครื่องสำอางและอุปกรณ์เสริมความงาม เครื่องประดับและกระเป๋า เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแตกต่างกันไปในทุกรูปแบบของผู้ขาย แต่โดยรวมแล้วเป็นไปในทิศทางบวก และหากพิจารณาช่องทางการขาย พบว่า การเป็นผู้ขายออนไลน์อย่างเดียว ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ขายในเกือบทุกรูปแบบเช่นกัน ยกเว้น ผู้ขายที่มีพฤติกรรมกลัวการสูญเสีย (Loss Aversion) แสดงให้เห็นว่าการเป็นผู้ขายออนไลน์จะมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ขายออนไลน์และมีหน้าร้าน เนื่องจากผู้ขายออนไลน์อย่างเดียวมีช่องทางหลักในการรับชำระค่าสินค้าแต่ผู้ขายที่มีหน้าร้านด้วยจะมีทางเลือกในการรับชำระเงิน กล่าวคือ สามารถเลือกได้อาจจะนำเอาระบบการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้หรือไม่ ซึ่งถ้าเลือกไม่นำเอาระบบการชำระเงินนี้มาใช้ก็อาจเป็นสาเหตุให้ความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีจากการประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์ของผู้ขายกลุ่มนี้น้อยกว่าเมื่อเทียบกับการเป็นผู้ขายออนไลน์อย่างเดียว

ด้านทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีของภาครัฐ พบว่า การที่ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายกังวลใจเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบภาษีของภาครัฐเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของกลุ่มผู้ขายที่ขายออนไลน์และออฟไลน์ (มีหน้าร้านด้วย) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการที่ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายกังวลใจเกี่ยวกับความยุ่งยากและเสียเวลาเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของกลุ่มผู้ขายที่ขายออนไลน์อย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์จากการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์

สำหรับการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์จากการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ จะเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน พบว่า ต้นทุนและผลประโยชน์ของการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความสัมพันธ์อย่างมากในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรนี้จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของรายรับจากการขายจากการใช้ระบบการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ จะทำให้มูลค่าของเงินสูงสุดที่กลุ่มตัวอย่างเต็มใจจะจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษีสูงขึ้นตามไปด้วยสะท้อนถึงความกังวลการถูกตรวจสอบของผู้ขายรายย่อยที่มากขึ้น

ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ทำให้ผู้ประกอบการอาชีพค้าขายมีรายรับจากการขายสินค้ามากขึ้น เนื่องจากมีช่องทางรับชำระค่าสินค้าเพิ่มขึ้นให้แก่ลูกค้า ทำให้ไม่เสียโอกาสในการขายสินค้า สามารถขยายฐานลูกค้าได้ เป็นประโยชน์จากการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ในมุมมองของผู้ขาย

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าความยุ่งยากและเสียเวลาหากถูกภาครัฐเรียกตรวจสอบภาษี เป็นเพียงปัจจัยเดียวของด้านทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐที่ส่งผลต่อ ความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ชายที่มีช่องทางการขายออนไลน์อย่างเดียว ดังนั้น รัฐบาลควร จะทำให้ระบบการจัดเก็บภาษีก่อให้เกิดต้นทุนน้อยที่สุดโดยเฉพาะต้นทุนด้านเวลา เช่น ทำให้การ คำนวณภาษีมีความเรียบง่ายที่สุด พัฒนาระบบช่วยคำนวณภาระภาษีให้ใช้งานง่าย เพื่อที่จะใช้ ระยะเวลาดำเนินการน้อยที่สุด และความกังวลใจเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบภาษีของภาครัฐเป็น เพียงปัจจัยเดียวของด้านทัศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐที่ส่งผลต่อ ความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของของกลุ่มผู้ชายออนไลน์และมีหน้าร้านด้วย อาจเป็นเพราะผู้ชาย กลุ่มนี้มีพฤติกรรมกลัวการสูญเสีย กล่าวคือ เป็นพวกชอบความเสี่ยงและเกลียดการสูญเสีย และ อาจจะเลือกเสี่ยงที่จะไม่เข้าสู่ระบบภาษี ดังนั้น รัฐบาลควรจะทำให้คนกลุ่มนี้เข้ามาอยู่ในระบบภาษีให้ ได้ โดยใช้แรงจูงใจต่าง ๆ เช่น การนำประวัติการจ่ายภาษีในปีไปเป็นส่วนหนึ่งของค่าลดหย่อนในปี ภาษีถัดไป หรือนำไปใช้ประโยชน์ในการได้รับสิทธิและสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐบาลจากการให้ความ ร่วมมือทางภาษี ซึ่งถ้าสามารถทำให้คนเข้ามาในระบบภาษีได้มากขึ้นแล้ว คนก็จะไม่มีเรื่องภาษีเข้ามา เกี่ยวข้องให้เป็นความกังวลใจ อีกทั้งจะส่งผลดีต่อนโยบายไร้งินสดของธนาคารกลางควบคู่ไปด้วย

จากผลการศึกษาจำแนกตามทัศนคติหรือลักษณะของผู้ชายที่พบว่าการเป็นผู้ขายออนไลน์ ของกลุ่มผู้ชายที่ให้ความสำคัญกับต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงจากการถูกตรวจสอบภาษี ส่งผลต่อความกังวล การถูกตรวจสอบภาษี ซึ่งคนกลุ่มนี้จะมองว่าภาษีเป็นภาระที่ต้องจ่าย ดังนั้น การเพิ่มความเข้มงวด ของการตรวจสอบภาษี รวมถึงการมีบทลงโทษที่รุนแรงขึ้นและเหมาะสมหากผู้ชายยังไม่มีกรปฏิบัติ ตามกฎหมายภาษีอย่างถูกต้องจะช่วยให้คนกลุ่มนี้หันมาให้ความร่วมมือทางภาษีมากขึ้น เนื่องจากผล ที่เกิดขึ้นตามมาจากการตรวจสอบภาษีจะมีผลต่อคนกลุ่มนี้ และควรปลูกฝังทัศนคติเกี่ยวกับการเสีย ภาษี ทำให้รู้สึกว่าการเสียภาษีนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนไม่ใช่เป็นภาระที่ต้องจ่าย

นอกจากนี้การเป็นผู้ขายออนไลน์ของกลุ่มผู้ชายที่มีพฤติกรรมกลัวความไม่แน่นอนหรือไม่ ชอบความคลุมเครือ ส่งผลต่อความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี แสดงว่าคนกลุ่มนี้จะชอบความชัดเจน และรู้ว่าระบบภาษีต้องเป็นธรรม ดังนั้น รัฐบาลควรจะทำให้ระบบการจัดเก็บภาษีมีเท่าเทียมกันที่สุด เช่น พิจารณาปรับลดรายการลดหย่อนภาษีที่เอื้อประโยชน์กับคนรายได้สูง เพื่อที่คนที่มีรายได้ต่ำกว่า จะได้รับรู้สึกรว่าระบบภาษีในประเทศไทยมีความเป็นธรรม สร้างค่านิยมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสีย ภาษี และทำให้ระบบภาษีมีความชัดเจน มีความโปร่งใสในการบริหารจัดการเงินภาษี การใช้จ่ายเงิน ภาษีของรัฐบาลต้องมีเหตุผลที่เหมาะสมและชี้แจงให้กับประชาชนทราบถึงเหตุผลนั้นอย่างชัดเจน

ตรงไปตรงมา รวมถึงการใช้จ่ายของภาครัฐด้วยเงินภาษีของประชาชนจะต้องสามารถตรวจสอบได้ก็จะทำให้คนกลุ่มนี้กังวลเรื่องภาษีลดลง และให้ความสำคัญกับระบบภาษีมากขึ้น

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลยังพบอีกว่ามีผู้ขายบางส่วนที่ยังไม่ทราบถึงการประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์ แสดงให้เห็นถึงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ไม่เท่าเทียมกัน และการที่กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ประกอบอาชีพค้าขายบางส่วนยังมีความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเรื่องภาษีไม่ใช่เรื่องที่น่ากังวลเพราะเป็นหน้าที่ของประชาชนที่มีรายได้เข้าเกณฑ์ภาษีทุกคน ดังนั้น หากผู้ที่มีรายได้มีการจัดการทำบัญชีและเตรียมการเรื่องภาษีอย่างถูกต้องก็จะทำให้ไม่ได้รับผลกระทบจากการประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์นี้

นอกจากนี้ การมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ส่งผลให้ความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีสูงขึ้นนั้น อาจสะท้อนถึงระบบการศึกษาไทยที่ไม่ได้มีการเรียนการสอนเรื่องภาษีอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นประเภทของภาษี การคำนวณเงินภาษี การวางแผนภาษีให้เหมาะสม และการปลูกฝังเรื่องภาษี ตั้งแต่ช่วงการศึกษาภาคบังคับ ทำให้ประชาชนจำนวนหนึ่งเติบโตมาโดยที่ไม่ได้รู้สึกรู้ว่าภาษีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต คนที่มีการศึกษาสูงขึ้นควรจะกังวลเรื่องภาษีลดลงแต่กลับกลายเป็นว่ากังวลเรื่องภาษีมากขึ้นแทน นั่นคือ การที่ได้รับการศึกษามากขึ้นไม่ได้หมายความว่าคนจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของภาษีมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น หากประชาชนได้รับการประชาสัมพันธ์เรื่องภาษีมากขึ้น ได้รับความรู้เรื่องภาษีตั้งแต่ในช่วงการศึกษาภาคบังคับ สร้างความเข้าใจเรื่องภาษีและทัศนคติที่ดีต่อการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล จะทำให้ประชาชนมีความร่วมมือทางภาษีที่ดีขึ้น และการมีความรู้เรื่องภาษีควบคู่กันไป การมีความรู้จากการศึกษาขั้นพื้นฐานอาจส่งผลให้ความกังวลเรื่องภาษีลดลงเพราะทุกคนจะรู้ว่าการจ่ายภาษีเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่มีรายได้ และประการสุดท้าย คือ จากการศึกษายังพบอีกว่าการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ที่ทำให้รายรับจากการขายเพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกับความเต็มใจจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงภาษีและสะท้อนถึงความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี ดังนั้น ภาครัฐควรมุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้ขายที่มีการเติบโตของยอดขายที่สูงและรวดเร็ว มากกว่ามุ่งเน้นกลุ่มผู้ขายรายย่อยทั่วไป

6.3 ข้อจำกัดในการศึกษา

1) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงที่เริ่มเกิดโรคระบาดจากไวรัสโคโรนา-19 จึงมีความจำเป็นจะต้องเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามได้เพียงแคในรูปแบบออนไลน์เท่านั้น ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้มีลักษณะพื้นฐานเป็นผู้ขายออนไลน์ ส่งผลให้ขาดข้อมูลจากด้านผู้ขายที่มีลักษณะเป็นออฟไลน์อย่างเดียว (มีหน้าร้านอย่างเดียว)

2) การเกิดโรคระบาดจากไวรัสโคโรนา-19 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยในทุกภาคส่วน รวมถึงผู้ประกอบการอาชีพค้าขายซึ่งเป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอน หากเศรษฐกิจแย่ คนไม่จับจ่ายใช้สอยเท่าที่ควร พ่อค้าแม่ค้ามีรายได้น้อยลงในช่วงเวลาหนึ่ง อาจทำให้มีผลต่อการประเมินจำนวนเงินที่จะยินดีจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบภาษี ซึ่งเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีที่ใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้

3) หากต้องการวิเคราะห์ต้นทุนและประโยชน์จากการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ ในลักษณะการเปรียบเทียบเป็นจำนวนเงิน ข้อมูลฝั่งด้านต้นทุนควรนำภาษีที่จะต้องจ่ายจริงมาคำนวณเป็นต้นทุนของการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ด้วยเพื่อให้ขนาดของข้อมูลตัวเลขสามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างเหมาะสม แต่ผู้วิจัยไม่สามารถทราบได้ว่าภาษีที่ต้องจ่ายจริงของผู้ขายแต่ละคนมีค่าเท่าใด เนื่องจากเงินภาษีที่ต้องจ่ายจริงมีความเกี่ยวข้องกับการหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนของแต่ละคน ซึ่งในงานวิจัยไม่ได้เก็บข้อมูลเหล่านี้ไว้ นอกจากนี้อาจใช้วิธีเปรียบเทียบความแตกต่างของกำไรจากการขายกรณีที่ไม่ใช้กับกรณีที่ใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพิจารณาส่วนต่างที่เกิดขึ้นว่ามีค่าบวกหรือลบซึ่งแสดงถึงการใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ผู้ขายได้รับกำไรสุทธิเยอะกว่าหรือไม่เมื่อเทียบกับการไม่ได้ใช้ แต่ในแบบสอบถามได้ถามถึงการเปลี่ยนแปลงของรายรับเมื่อนำระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เท่านั้น ซึ่งไม่สามารถทราบได้ว่ารายรับที่เพิ่มขึ้นนั้น กำไรเพิ่มขึ้นกี่เปอร์เซ็นต์ และไม่สามารถจำแนกรายรับหรือกำไรของผู้ขายกรณีที่ไม่ใช้ระบบการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ได้ จึงทำให้มีข้อจำกัดของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ

6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1) หากสามารถเก็บแบบสอบถามโดยการลงพื้นที่ (Face to face) จะได้ข้อมูลจากด้านผู้ขายที่มีลักษณะเป็นออฟไลน์อย่างเดียว (มีหน้าร้านอย่างเดียว) ด้วย ทำให้ผลการศึกษามีความชัดเจน มีความแตกต่างและหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากลักษณะของกลุ่มตัวอย่างอาจจะมีข้อแตกต่างกัน ทั้งลักษณะทางประชากรศาสตร์ ความคิดเห็นต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาแบบจัดกลุ่มพื้นที่ศึกษา จะเป็นการขยายผลการศึกษาและทำให้ผลการศึกษามีสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น

2) การกล่าวถึงความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี ในมุมมองของเศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Economics) เป็นการเสี่ยงดวงเหมือนการซื้อลอตเตอรี่ กล่าวคือ ผู้ขายจะประเมินโอกาสในการถูกตรวจสอบเจอ กับ โอกาสที่จะได้รับบทลงโทษไม่ว่าจะเป็นไปในรูปแบบใดหรือถูกปรับเงินจำนวนเท่าใดก็ตามเมื่อถูกตรวจสอบเจอ จัดว่าเป็น “Lottery Choice model” รูปแบบหนึ่งใน

เชิงเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม ซึ่งทั้ง 2 ประเด็นดังกล่าวจะนำไปสู่การเสนอนโยบายของรัฐบาลที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นเรื่องน่าสนใจสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

3) การศึกษาในอนาคตควรศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดเก็บภาษีของปีภาษีหลังจากมีการประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์นี้ว่าเป็นกลยุทธ์ของรัฐบาลที่ช่วยให้ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีดีขึ้นจริงหรือไม่ หรือทำให้รัฐบาลได้รับรายได้ภาษีเปลี่ยนแปลงไปอย่างน้อยแค่ไหนเมื่อเทียบกับก่อนการประกาศใช้กฎหมายภาษีอีเพย์เมนต์นี้

บรรณานุกรม

- Adane, A. B. (2020). Determinants of Tax Audit Effectiveness: In Case of Gondar Zone Revenue Offices. *Research Journal of Finance and Accounting*, 11(23), 22-37.
- Ademe, H., & Simret, D. (2020). Determinants of Tax Compliance Behavior in Ethiopia: Evidence from South Gondar Zone. *Research Journal of Finance and Accounting*, 11(5), 26-36.
- Brockmann, H., Genschel, P., & Seelkopf, L. (2015). Happy taxation: increasing tax compliance through positive rewards? *Journal of Public Policy*, 36(3), 381-406.
- Chang, O. H., Nichols, D. R., & Schultz, J. J. (1987). Taxpayer attitudes toward tax audit risk. *Journal of Economic Psychology*, 8(3), 299-309.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques* (3 ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Danchev, S., Demian, E., Papadakis, E., Paratsiokas, N., Peppas, C., Thomaidou, F., & Valavanioti, E. (2015). Digital payments and tax revenues in Greece. *Foundation for Economic & Industrial Research IOBE*.
- Ellsberg, D. (1961). Risk, Ambiguity, and the Savage Axioms. *The Quarterly Journal of Economics*, 75(4), 643-669.
- Holden, R. J., & Karsh, B.-T. (2010). The technology acceptance model: its past and its future in health care. *Journal of Biomedical Informatics*, 43(1), 159-172.
- Kahneman, D., & Tversky, A. (1979). Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *Econometrica*, 47(2), 263-292.
- Kirchler, E., Hoelzl, E., & Wahl, I. (2008). Enforced versus voluntary tax compliance: The “slippery slope” framework. *Journal of Economic Psychology*, 29(2), 210-225.
- Le, H. T. H., Tuyet, V. T. B., Hanh, C. T. B., & Do, Q. H. (2020). Factors Affecting Tax Compliance among Small- and Medium-sized Enterprises: Evidence from Vietnam. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(7), 209-217.
- Mebratu, A. A. (2016). Impact of Tax Audit on Improving Taxpayers Compliance : Emperical Evidence from Ethiopian Revenue Authority at Federal Level. *International Journal of Accounting Research*, 2(12), 1-19.
- Modugu, K. P., & Anyaduba, J. O. (2014). Impact of Tax Audit on Tax Compliance in

- Nigeria. *International Journal of Business and Social Science*, 5(9), 207-215.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2 ed.). New York: McGraw-Hill.
- Santoro, A. (2016). Do Small Businesses Respond to a Change in Tax Audit Rules? Evidence from Italy. *Public Finance Review*, 45(6), 792-814.
- Tjondro, E., Soegihono, A., Fernando, F., & Wanandi, F. (2019). Intergenerational Perception of Tax Audit and Voluntary Tax Compliance. *Advances in Economics, Business and Management Research*, 13, 69-81.
- Tsakumis, G. T., Curatola, A. P., & Porcano, T. M. (2007). The relation between national cultural dimensions and tax evasion. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 16(2), 131-147.
- Verboon, P., & van Dijke, M. (2007). A self-interest analysis of justice and tax compliance: How distributive justice moderates the effect of outcome favorability. *Journal of Economic Psychology*, 28(6), 704-727.
- Wurman, R. S. (1989). *Information Anxiety* (1 ed.). New York: Doubleday.
- เบญจมาภรณ์ ณรงค์แสง. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ประกอบการรายย่อย กรณีศึกษาเขตพื้นที่เมืองทองธานี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 4(2), 164-170.
- ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์. (2502). ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของกระทรวงการคลัง. (โครงการวิจัยเสริมหลักสูตร). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์. (2558). เศรษฐศาสตร์ภาครัฐ : ทฤษฎีและแนวคิดเชิงนโยบาย (1 ed.). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณภัทร จาตุศรีพิทักษ์. (2561). เส้นทางสู่สังคมไร้เงินสด. Retrieved from www.pier.or.th/wp-content/uploads/2018/09/2-24-Discussion-napat-bot_symp_napat_20180924_final.pdf
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). ปริมาณการชำระเงินผ่านระบบการชำระเงินและช่องทางต่าง ๆ. Retrieved from https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=681&language=TH
- บงการ รัตโนดม. (2549). ปัจจัยที่มีผลต่อการจ่ายภาษีของประชากรแฝง กรณีศึกษา : กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- รัชนี้ พันธุ์รุ่งจิตติ. (2562). 4 คำถามที่ต้องรู้เกี่ยวกับภาษี e-payment. *SME Startup*(67), 12-13.
- วิริยา แซ่หลี่. (2561). บทวิเคราะห์ผลกระทบของการปรับปรุงกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อผู้ประกอบการใน

ประเทศไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสารคาม, 37(3).
ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2560). ระบบการชำระเงินดิจิทัล ตัวช่วย SME ทำเงิน. Retrieved from
https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEANalysis/Documents/Digital-Payment_SME-Helper.pdf
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2559). โครงการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและ
ขนาดย่อมเข้าสู่ระบบภาษีเงินได้และภาษีมูลค่าเพิ่มเพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของ
ผู้ประกอบการไทย. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์.

ภาคผนวก

ก) แสดงการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

$$\text{จาก } \alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{s_i^2}\right)$$

$$\text{ได้ว่า } \alpha = \frac{16}{16-1} \left(1 - \frac{11.56667}{70.55747}\right) = 0.8918$$

ข) แสดงสหสัมพันธ์ (Correlation) ของตัวแปรที่ใช้ศึกษาในแบบจำลองถดถอยเชิงพหุ

	lntax_anxiety	female	age	edu	rev1	rev2
lntax_anxiety	1.0000					
female	0.1464	1.0000				
age	-0.0193	-0.2264	1.0000			
edu	0.1915	0.2987	-0.3651	1.0000		
rev1	-0.3622	-0.1034	-0.0916	-0.0668	1.0000	
rev2	-0.1658	0.0122	-0.0296	-0.1395	-0.2867	1.0000
rev3	0.1415	-0.0387	0.0251	-0.0024	-0.2567	-0.2311
rev4	0.2069	0.0978	0.1162	0.0965	-0.2822	-0.2541
rev5	0.2228	0.0384	-0.0124	0.1225	-0.2660	-0.2395
cat1	-0.2618	-0.2357	-0.0307	-0.1275	0.2883	0.2228
cat2	-0.0164	0.0121	-0.0310	-0.0664	-0.0127	0.0395
cat3	0.2429	0.2794	-0.1614	0.2689	-0.1977	-0.1351
cat4	0.1611	0.0329	0.1228	-0.0191	-0.1923	-0.1829
cat5	0.0213	-0.1702	0.0060	-0.0243	0.0270	-0.0639
online	0.1968	0.1745	-0.2275	0.2519	0.0986	-0.0533
year	0.1631	-0.0795	0.5421	-0.1601	-0.3071	-0.0975
attitude_1	0.4539	0.2481	-0.0942	0.0596	-0.3368	-0.0346
attitude_2	0.2673	0.0913	-0.0869	-0.0112	-0.1616	0.0662
attitude_3	0.2379	0.1220	-0.0909	-0.0332	-0.2183	0.0748
attitude_4	0.1983	0.0321	-0.1750	-0.0261	-0.1484	0.0258

	rev3	rev4	rev5	cat1	cat2	cat3
rev3	1.0000					
rev4	-0.2274	1.0000				
rev5	-0.2144	-0.2357	1.0000			
cat1	0.0583	-0.3108	-0.2879	1.0000		
cat2	-0.0626	0.0178	0.0154	-0.4299	1.0000	
cat3	-0.0305	0.1519	0.2332	-0.3201	-0.2578	1.0000
cat4	0.0706	0.3223	0.0017	-0.3139	-0.2528	-0.1882
cat5	-0.0572	-0.0629	0.1582	-0.0919	-0.0740	-0.0551
online	0.0159	-0.0654	-0.0012	-0.0750	-0.0034	0.2188
year	0.1532	0.1815	0.1050	-0.2166	-0.0731	-0.0490
attitude_1	0.0790	0.1334	0.1945	-0.2182	-0.0114	0.1352
attitude_2	0.0874	0.0923	-0.0710	-0.0315	-0.0312	-0.0390
attitude_3	0.0996	0.1150	-0.0527	-0.0617	0.0161	0.0629
attitude_4	0.0587	0.0382	0.0407	-0.0917	-0.0115	0.0234

	cat4	cat5	online	year	attitude_1	attitude_2
cat4	1.0000					
cat5	-0.0541	1.0000				
online	-0.1227	0.0697	1.0000			
year	0.2443	-0.0091	-0.3851	1.0000		
attitude_1	0.2543	-0.1284	0.2204	0.0293	1.0000	
attitude_2	0.1581	-0.0480	0.2817	-0.0856	0.5169	1.0000
attitude_3	0.1254	-0.0376	0.2874	-0.0830	0.5280	0.7619
attitude_4	0.1928	-0.0642	0.0837	-0.1496	0.4285	0.4249

	attitude_3	attitude_4
attitude_3	1.0000	
attitude_4	0.3675	1.0000

ค) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman Correlation Coefficient)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman Correlation Coefficient)

ระหว่างตัวแปรความกังวลการถูกตรวจสอบภาษี กับ รายรับเฉลี่ยจากการขายที่เพิ่มขึ้น (บาท/ปี)

Number of obs = 385

Spearman's rho = 0.5017

Test of Ho : tax_anxiety and benefit_year are independent

Prob > | t | = 0.0000

แบบสอบถาม

เรื่อง ความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีกับการตัดสินใจยอมรับการชำระเงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ (Anxiety of tax audit and the decision to accept cashless payment)

คำถามคัดกรอง

1. ท่านเป็นผู้ประกอบอาชีพค้าขายหรือไม่
 ใช่ ไม่ใช่ (จบแบบสอบถาม)
2. รูปแบบธุรกิจค้าขายของท่าน
 บุคคลธรรมดา นิติบุคคล (จบแบบสอบถาม)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์และลักษณะของร้านค้า

1. เพศ
 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ ปี
3. ระดับการศึกษา
 1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)
 2. มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) / ปวช.
 3. อนุปริญญา / ปวส.
 4. ปริญญาตรีขึ้นไป
4. รายรับจากการขายโดยเฉลี่ยต่อเดือน
 1. ต่ำกว่า 25,000 บาท 4. 45,001 - 55,000
 2. 25,001 - 35,000 บาท 5. 55,001 - 65,000
 3. 35,001 - 45,000 บาท 6. 65,001 ขึ้นไป
5. ท่านมีค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนในการขายสินค้า บาท/เดือน
6. ท่านได้รับกำไรจากการขายต่อเดือน บาท/เดือน
7. ประเภทของสินค้าที่ขาย
 อาหาร และเครื่องดื่ม เครื่องประดับ และกระเป๋า
 เสื้อผ้า และรองเท้า เครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์
 เครื่องสำอาง อุปกรณ์เสริมความงาม อื่น ๆ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการชำระ เงินสดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Payment)	ระดับความคิดเห็น				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
3) การใช้ E-Payment ช่วยให้มีหลักฐาน ของการทำธุรกรรมการเงินที่ชัดเจน					
13. ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน					
1) E-Payment สามารถเข้าถึงได้ง่าย ใช้งานได้ทุกที่และทุกเวลา					
2) E-Payment มีขั้นตอนการใช้งานที่ ไม่ซับซ้อน สามารถเข้าใจได้ง่าย					
14. ด้านต้นทุน					
1) การใช้ E-Payment จะช่วยประหยัด ต้นทุนในการจ้างพนักงานแคชเชียร์					
2) การใช้ E-Payment จะช่วยลดภาระ ค่าใช้จ่ายเพื่อเดินทางไปธนาคาร					
3) การใช้ E-Payment จะช่วยลดต้นทุน การติดตั้งเครื่องรูดบัตรเครดิต/เดบิต					
15. ด้านการรับรู้ความเสี่ยง					
1) E-Payment มีความเสี่ยงต่อการถูกขโมย ข้อมูลการทำธุรกรรม					
2) E-Payment มีความเสี่ยงของระบบการ ชำระเงินผิดพลาด					
3) การใช้ E-Payment อาจทำให้เสียเวลา หากเกิดการขัดข้องของระบบระหว่างการ ดำเนินการ					
16. ด้านการรับรู้ความน่าเชื่อถือ					
1) ระบบ E-Payment มีความน่าเชื่อถือใน เรื่องของความถูกต้องของข้อมูลการเงิน					

17. ถ้าร้านค้าของคุณไม่ได้รับชำระเงินสดผ่าน E-Payment คุณคิดว่ารายรับของคุณจะลดลง คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ (%) ของรายรับจากการขายสินค้าในปัจจุบัน

ตัวอย่าง : ร้านค้าของคุณมีรายรับจากการขาย 10,000 บาทต่อเดือน หากไม่รับชำระเงินสดผ่าน E-Payment ทำให้รายรับเหลือเพียง 5,000 บาทต่อเดือน หมายความว่า หากไม่รับชำระเงินสดผ่าน E-Payment จะทำให้รายรับลดลง 50% ของรายรับจากการขาย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับของความกังวลการถูกตรวจสอบภาษีของผู้ขาย

คำชี้แจง : กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในแต่ละช่องให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

18. ท่านทราบหรือไม่ว่าปัจจุบันมีการประกาศใช้กฎหมายอีเพย์เมนต์ ซึ่งระบุไว้ว่า “สถาบันการเงินและผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Wallet มีหน้าที่ส่งรายงาน บุคคลที่มีการทำธุรกรรมรวมกัน ตั้งแต่ 3,000 ครั้งต่อปีขึ้นไป หรือมีธุรกรรมรวมกันตั้งแต่ 400 ครั้งต่อปีขึ้นไป และมูลค่าธุรกรรมรวมทั้งหมดตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไป” ให้แก่กรมสรรพากร

ทราบ

ไม่ทราบ

19. หากการส่งข้อมูลธุรกรรมทางการเงินนั้นส่งผลต่อการถูกตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ถ้าสมมติว่าท่านสามารถเลือกจ่ายเงินสดเพื่อแลกกับการที่ไม่ถูกกรมสรรพากรตรวจสอบภาษีนั้น ท่านจะยินดีจ่ายเงินจำนวน บาท/ปี

คำอธิบาย : เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเพียงเหตุการณ์สมมติ กรุณาระบุจำนวนเงินที่ท่านยินดีจ่าย เช่น ท่านยินดีจ่าย 500 บาท/ปี

A) หากต้องจ่ายเงินสดเพิ่มอีก 10% จากจำนวนเงินที่ได้ระบุไว้ ท่านจะยินดีจ่ายหรือไม่

ตัวอย่าง : เดิม ยินดีจ่าย 500 หากต้องจ่ายเพิ่มอีก 10% นั่นคือ จ่ายเพิ่มเป็น 550 บาท

1. ยินดีจ่าย (กรุณาทำต่อข้อ B)

2. ไม่ยินดีจ่าย (กรุณาทำต่อข้อ C)

B) หากเพิ่มจำนวนเงินสดเพิ่มอีก 20% จากจำนวนเงินที่ได้ระบุไว้ ท่านจะยินดีจ่ายหรือไม่

ตัวอย่าง : เดิม ยินดีจ่าย 500 หากต้องจ่ายเพิ่มอีก 20% นั่นคือ จ่ายเพิ่มเป็น 600 บาท

1. ยินดีจ่าย (กรุณาทำต่อข้อ 20.)

2. ไม่ยินดีจ่าย (กรุณาทำต่อข้อ D)

C) หากต้องจ่ายเงินชดเชยเพิ่มขึ้นอีกเพียง 5% จากจำนวนเงินที่ได้ระบุไว้ท่านจะยินดีจ่ายหรือไม่

ตัวอย่าง : เดิม ยินดีจ่าย 500 หากต้องจ่ายเพิ่มอีก 5% นั่นคือ จ่ายเพิ่มเป็น 525 บาท

1. ยินดีจ่าย (กรุณาทำต่อข้อ 20.)
 2. ไม่ยินดีจ่าย (กรุณาทำต่อข้อ 20.)

D.) หากจำนวนเงินชดเชยที่เพิ่มขึ้น เปลี่ยนจาก 20% เหลือเพียง 15% จากจำนวนเงินที่ได้ระบุไว้ ท่านจะยินดีจ่ายหรือไม่

ตัวอย่าง : เดิม ยินดีจ่าย 500 หากต้องจ่ายเงินอีก 15% นั่นคือ จ่ายเงินจำนวน 575 บาท

1. ยินดีจ่าย (กรุณาทำต่อข้อ 20.)
 2. ไม่ยินดีจ่าย (กรุณาทำต่อข้อ 20.)

20. ทศนคติต่อการตรวจสอบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของภาครัฐ

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1) ท่านมีความกังวลใจเป็นอย่างมากในระบบการตรวจสอบภาษีของภาครัฐ					
2) ท่านรู้สึกกังวลว่าจะเกิดความยุ่งยากและเสียเวลา หากถูกภาครัฐเรียกตรวจสอบภาษี					
3) ท่านรู้สึกกังวลว่าหากถูกตรวจสอบภาษีจะทำให้มีภาระภาษีเพิ่มขึ้น					
4) ท่านรู้สึกกังวลว่ากระบวนการตรวจสอบภาษีจากภาครัฐจะไม่มีคามยุติธรรม					

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับความร่วมมือของท่านในการตอบแบบสอบถาม

นางสาว ญาณิศา เชื้อไทย

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาว ญาณิศา เชื้อไทย
วัน เดือน ปี เกิด	11 พฤศจิกายน 2536
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	เศรษฐศาสตรบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ที่อยู่ปัจจุบัน	852 หมู่บ้าน เขมาเนรมิตรนิเวศน์ ซ.ประชาราษฎร์ 36 ถ.ประชาราษฎร์ 1 แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กทม 10800

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY